

Poznavanje njemačkog jezika kao faktor razumijevanja pisanog nizozemskog jezika

Bevanda, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:093333>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-09**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za germanistiku - Katedra za nederlandistiku

**Poznavanje njemačkog jezika kao faktor razumijevanja pisanog
nizozemskog jezika**

Diplomski rad

15 ECTS

Napisao:

Ivan Bevanda

Mentorica:

dr.sc. Željana Pancirov Cornelisse

SADRŽAJ

1. Uvod
2. Povijesni presjek germanskih jezika
 - 2.1. Podrijetlo jezika - teorije o nastanku jezika
 - 2.2. Nastanak i podjela indoeuropskih jezika
 - 2.3. Germanski jezici - proto-germanski kao prajezik svih germanskih jezika
 - 2.4. Nizozemski kao samostalan jezik
3. Metodološki okvir istraživanja
 - 3.1. Mjesto i vrijeme provedbe istraživanja
 - 3.2. Podjela ispitanika
 - 3.3. Struktura ispita
 - 3.4. Cilj istraživanja
4. Analiza rezultata istraživanja
 - 4.1. Uvodni dio ispita
 - 4.2. Čitanje s razumijevanjem
 - 4.3. Vokabular
 - 4.4. Gramatika
 - 4.5. Prijevod s nizozemskog na hrvatski jezik
 - 4.6. Završni dio istraživanja i konačna statistika
5. Zaključak
6. Literatura
7. Priritak

POPIS TABLICA

Tablica 1. Usporedba riječi „sin“ u nekim od danas živućih indoeuropskih jezika i rekonstrukcija proto-indoeuropskog jezika na temelju navedenih primjera

Tablica 2. Konjugacija glagola „biti“ u hrvatskom i nizozemskom jeziku

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Rezultati 1. dijela ispita (Čitanje s razumijevanjem)

Grafikon 2. Rezultati 1. dijela ispita (Vokabular)

Grafikon 3. Rezultati 1. dijela ispita (Gramatika)

Grafikon 4. Rezultati 1. dijela ispita (Prijevod s nizozemskog na hrvatski jezik)

Grafikon 5. Ukupni rezultati

POPIS SLIKA

Slika 1. Indoeuropski jezici danas

Slika 2. Geografski položaj indoeuropskih jezičnih skupina oko 500. godine pr. Kr.

Slika 3. Kratak prikaz nekoliko europskih proto-jezika koji su se kroz vrijeme razvili iz proto-indoeuropskog jezika

Slika 4. Podjela germanskih jezika

Slika 5. Područje Germana 750. godine pr. Kr. (tamno) i područje na koje su se do 1. stoljeća pr. Kr. proširili (svijetlo)

Kratak sažetak rada:

U ovom diplomskom radu traži se odgovor na pitanje u kojoj mjeri određena razina poznavanja njemačkog jezika može pomoći pri razumijevanju pisanog nizozemskog jezika. Na tu temu provedeno je kvalitativno istraživanje u kojem je sudjelovalo ukupno 18 ispitanika koji su sukladno Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike bili podijeljeni u 6 skupina. Ispitanici su rješavali 60-minutni ispit u kojem su uz pomoć određene razine znanja njemačkog jezika to znanje pokušavali primijeniti pri rješavanju zadataka na dosad gotovo u potpunosti nepoznatom jeziku. Prije samog istraživanja uslijedio je kratak povijesni presjek o nastanku samog jezika, najzastupljenijim teorijama, a naglasak je posebice stavljen na njemački i nizozemski jezik i ključne trenutke koji su u konačnici doveli do postupnog razvoja samostalnih jezičnih varijanti.

Ključne riječi: njemački jezik, nizozemski jezik, germanski jezici, kvalitativno istraživanje, Zajednički europski referentni okvir za jezike

1. Uvod

Poznavanje stranih jezika oduvijek je bila odlika pravih intelektualaca. Karlo V., car Svetog Rimskog Carstva iz dinastije Habsburgovaca je svojom bezvremenskom izjavom “Quot linguas calles, tot homines valles” (hrv. “Koliko jezika znaš, toliko ljudi vrijediš”) možda i najbolje opisao što nam poznavanje stranih jezika uistinu omogućuje. Svaki jezik kojim se služimo predstavlja neku novu vrstu zasebne osobnosti koja gotovo da nam i omogućuje nesmetani ulazak u nove svjetove i nova iskustva. Svaki novi jezik omogućuje nam neometanu i autentičnu interakciju s drugim narodima i različitim kulturama.

Bez jezika nema interakcije, bez jezika u principu ne bi bilo niti velikog dijela naše povijesne ostavštine. Naravno, jezici nisu jedino iz tog razloga fascinantni. Uistinu je fascinantno da nitko sa sigurnošću ne može reći kako i gdje su jezici nastali, a na ta pitanja vrlo vjerojatno nikada nećemo niti dobiti konačan odgovor. Prema nekim teorijama svi jezici su se razvili iz jednog zajedničkog prajezika jer velik broj na prvi pogled posve različitih jezika ipak sadrži neke zajedničke elemente koji su očito ostavština tog davno zaboravljenog jezika. Drugi pak smatraju kako je ipak riječ o više jezika koji su se razvili na izoliranim područjima koji su se daljnjim migracijama uzrokovanim znatiželjom, ali i prirodnim katastrofama postupno počeli širiti i na susjedna područja.

Neovisno o tome kako je jezik nastao, neupitno je da danas postoji više od 6000 različitih jezika od kojih se neki smatraju svjetskim jezicima dok su neki nažalost već dulji vremenski period na granici izumiranja. Među svjetske jezike ubraja se svakako i velik broj jezika tzv. germanske jezične skupine. U germansku jezičnu skupinu ubrajaju se primjerice engleski, njemački, nizozemski te ostali jezici koji su se početkom nove ere razvijali na području Zapadne, Sjeverne i Središnje Europe, od Alpi preko priobalnog područja Sjevernog mora pa sve do Skandinavskog poluotoka te otoka Velike Britanije i Irske.

Govornici germanskih jezika svakako bi se složili da njihovi jezici unatoč stotinama godina samostalnog jezičnog razvoja i dalje dijele brojne zajedničke jezične elemente. Njemački i nizozemski jezik su posebno dobri primjeri za to. U govoru se te sličnosti možda ne mogu tako lako primijetiti zbog vrlo specifičnog načina izgovaranja riječi u nizozemskom jeziku, ali uspoređujući pisane tekstove definitivno bi došli do zaključka kako su oba jezika i dan danas vrlo slična s mnoštvom zajedničkih jezičnih elemenata.

Upravo na temelju te činjenice se razvilo središnje istraživačko pitanje ovog diplomskog rada. Glavna razlika je da većina ispitanika nisu izvorni govornici jednog od germanskih jezika, već izvorni govornici hrvatskog jezika koji na određenoj razini vladaju njemačkim jezikom. Dakle,

ovim se diplomskim radom primarno želi istražiti u kojoj mjeri znanje njemačkog jezika može pomoći pri razumijevanju pisanog nizozemskog jezika. To bi u principu značilo da se traži odgovor na pitanje u kojoj mjeri će onda početnici slabije riješiti ispit u odnosu na napredne govornike njemačkog jezika i hoće li uopće taj ispit riješiti lošije od govornika na jednom od viših jezičnih stupnjeva. Isto tako se želi ispitati, postoje li potencijalno veća odstupanja među ispitanicima istih skupina. U slučaju da postoje takva odstupanja, naglasak će biti stavljen na one jezične elemente kod kojih je ta razlika bila najvidljivija.

Njemački će pri rješavanju ispita služiti isključivo kao međujezik jer se sam ispit temelji na nizozemsko-hrvatskoj jezičnoj kombinaciji. S obzirom da nizozemski i njemački jezik dijele toliko dugu jezičnu povijest za pretpostaviti je da će njemački biti od pomoći pri rješavanju, ali tek nakon konačne analize rezultata ispitanika moći će se dati konkretniji odgovor na to pitanje.

Diplomski rad se dijeli na sveukupno sedam poglavlja. Nakon ovog uvodnog poglavlja slijedi kratki povijesni presjek nastanka jezika, s naglaskom na povijesni i geografski razvoj germanskih jezika, odnosno njemačkog i nizozemskog jezika. Naglasak će također biti stavljen na ključne trenutke tijekom povijesti u kojima je došlo do značajnijeg razdvajanja njemačkog i nizozemskog jezika kako bi čitatelj dobio širu sliku o tome što je točno utjecalo na to da je danas ipak riječ o dva potpuno zasebna jezika.

U trećem poglavlju riječ je o metodološkom okviru istraživanja. To znači da će se u navedenom poglavlju raditi o tome kako i pod kojim je uvjetima istraživanje zapravo provedeno, koje su preduvjete sami ispitanici morali zadovoljiti kako bi uopće mogli sudjelovati te na koji su točno način ispitanici bili podijeljeni u tih šest grupa.

Četvrto poglavlje rezervirano je za konačnu analizu rezultata. Ovo poglavlje je podijeljeno u identične smislene cjeline kao i sam ispit. Svaka cjelina biti će pojedinačno analizirana i svi rezultati će jasno i transparentno biti prikazani pomoću grafikona.

Potom slijede još tri posljednja poglavlja. U petom poglavlju će po posljednji put ponovno biti prikazani rezultati samog istraživanja te će se još ukratko sažeti sve informacije koje su relevantne za čitavo istraživanje, a samim time i čitav diplomski rad. U pretposljednem poglavlju čitatelji se mogu informirati o literaturi koja je korištena tijekom pisanja rada, dok će u posljednjoj cjelini biti priložen i ispit kojeg su ispitanici rješavali kako bi potencijalni čitatelji iz prve ruke mogli saznati s kakvim su se jezičnim problemima ispitanici morali suočiti.

Ono što me zapravo primarno motiviralo za provedbu ovakve vrste istraživanja je svakako vlastito iskustvo. Kada sam tek upisao studij nederlandistike, uvijek bih od poznanika slušao slične komentare: "Kako to da studiraš nizozemski jezik? Molim te, reci nešto na nizozemskom! Zar nije

nizozemski jezik neka čudna verzija engleskog jezika?” Ja bih tu priliku uvijek iskoristio da kažem nešto kompleksno što ni s vrhunskim znanjem njemačkog ili engleskog jezika osoba nikako ne bi mogla razumjeti. Potom bih često izvadio mobilni telefon i ljudima koji možda znaju njemački jezik pokazao kako je zapravo riječ o jezicima koji u pisanom obliku vrlo slično izgledaju i koji dijele mnoge gramatičke i pravopisne sličnosti, ali kod kojih u govornom obliku sve te sličnosti gotovo da nestanu. Uvijek me zanimalo koliko bi ljudi koji njemačkim jezikom ne vladaju na jednoj od najviših razina jezične kompetencije uspjeli razumjeti nizozemski jezik u pisanom obliku, stoga smatram kako je ovo idealno istraživačko pitanje jer je riječ o pitanju koje me praktički tijekom čitavog studija pratilo. U tijeku diplomskog rada svakako će uslijediti jasan odgovor na ovo istraživačko pitanje.

2. Povijesni presjek germanskih jezika

U nastavku rada slijedi kratki povijesni presjek germanskih jezika, ali prije toga i vrlo kratki presjek najzastupljenijih teorija o nastanku i podrijetlu samog jezika, govorenog kao i pisanog jezika. U prvom dijelu fokus će biti na pitanjima o ljudskom jeziku općenito, o njegovom podrijetlu te počecima njegovog korištenja. Zatim će biti predstavljene najpriznatije teorije o kulturi i jeziku Indoeuroljana, naroda koji je utjecao na nastanak velike većine jezika od zapadne Europe pa sve do središnje Azije. Naposljetku slijedi tisućljetno putovanje kroz prošlost na kojem će se budno pratiti razvoj germanske jezične skupine te u konačnici nizozemskog i njemačkog jezika kakve danas poznajemo. U nastavku rada slijede odgovori na ta, ali i još neka druga relevantna pitanja.

2.1. Podrijetlo jezika – teorije o nastanku jezika

Pitanje o podrijetlu jezika je zapravo jedno kompleksno pitanje na koje vrlo vjerojatno nikada nećemo moći dobiti konačan odgovor. Nažalost ne posjedujemo nikakve glasovne zapise iz tih pradavnih vremena, ali možda upravo to ovu temu čini toliko vrijednom istraživanja.

Jezik bi se najjednostavnije definirao kao čovjekova sposobnost koja ga čini jedinstvenim u odnosu na sva ostala živa bića. Životinje isto tako mogu međusobno komunicirati, ali ni približno na tako kompleksnoj razini kao čovjek. Životinje komuniciraju isključivo o stvarima koje se događaju u tom određenom trenutku, dok čovjek ima sposobnost razmjenjivanja informacija o događajima koji su se već zbili ili koji će se tek dogoditi (Van den Broek bez dat.).

Za životinje poput pasa, mačaka i ptica sa sigurnošću možemo reći da nisu u stanju naučiti „ljudski jezik“, ali kakva je primjerice situacija kod majmuna, naših povijesno gledano najbližih predaka? Krajem 60-ih godina prošlog stoljeća Philip H. Lieberman je zajedno s nekolicinom priznatih znanstvenika došao do zaključka kako govorni aparat majmuna jednostavno nije dovoljno razvijen za reprodukciju glasova nalik ljudskima (Lieberman, Klatt, i Wilson 1969). Smatrali su kako krivac za to nije njihov mozak, već njihov nedovoljno razvijen govorni aparat. Ta se teorija dugo godina smatrala vodećom sve dok sve više znanstvenih istraživanja nije pokazalo kako to zapravo nije istina. Toj „drugoj strani“ pripada i istraživački tim evolucijskih i kognitivnih biologa sa Sveučilišta u Beču i Bruxellesu i Sveučilišta Princeton koji su svoje istraživanje za razliku od Liebermanna i njegovog tima proveli na živim jedinkama i došli do zaključka kako anatomija njihovog govornog aparata dozvoljava pravilno izgovaranje ljudskih glasova te da su pritom jedina prepreka njihovi nedovoljno razvijeni mentalni kapaciteti (Van Sprundel 2016). Majmuni svoje

glasove vežu isključivo uz emocije i jednostavno nisu u stanju naučiti tako kompleksnu gramatiku poput ljudske.

Kada se dogodila prekretnica ka “konkretnom ljudskom jeziku” vjerojatno nikada nećemo sa sigurnošću znati, a i mišljenja stručnjaka se i po tom pitanju uvelike razilaze. Iako prvi dokazi o pisanom jeziku datiraju tek iz 4. tisućljeća pr. Kr. s područja južne Mezopotamije, odnosno današnjeg Iraka, smatra se kako se govoreni jezik razvio još puno prije toga (Janssens i Marynissen 2005). Neki znanstvenici smatraju kako se jezik počeo razvijati tek dolaskom tzv. Homo sapiensa, dok neki znanstvenici idu toliko daleko da smatraju da su se jezikom koristili i pripadnici vrste Homo neanderthalensis pa čak i njihov zajednički predak Homo ergaster, što sve više i više novijih istraživanja i potvrđuje (Van den Broek bez dat.). Mišljenja se dakle uvelike razilaze, ali smatra se kako se govoreni jezik počeo razvijati u rasponu između 2 milijuna i 50 000 godina pr. Kr.

Posljednje, vjerojatno i najvažnije pitanje u vezi nastanka i podrijetla jezika tiče se načina na koji se jezik uopće uspio i razviti. Je li se jezik razvio iz jednog zajedničkog prajezika, tzv. „protojezika“ ili „prasvjetskog jezika“ ili je pak riječ o više izoliranih jezika koje su govorile određene grupe na određenim područjima? Mišljenja stručnjaka se i po ovom pitanju snažno razilaze. Pretpostavka kojom se smatra da su se svi današnji jezici razvili u dalekoj prošlosti iz jednog zajedničkog jezika naziva se „monogeneza“, dok se hipoteza koja poriče prethodno navedenu pretpostavku naziva „poligeneza“. Monogeneza je kao hipoteza podosta starija od poligeneze i nastala je primarno kako bi se suprotstavila starim biblijskim učenjima (Freedman i Wang 1996). Prema Bibliji je Adam dao imena svim životinjama i biljkama koje su se tada nalazile u rajskom vrtu (ibid.), a tu je još i općepoznata priča o babilonskom tornju prema kojoj je Bog kaznio narod uvođenjem novih jezika kako bi ih spriječio u naumu gradnje tornja koji bi dosegoao nebo, a samim time i Boga (Janssens i Marynissen 2005). Poligeneza je hipoteza koja se počela razvijati tek mnogo godina kasnije, ali koja iz godine u godinu sve više dobiva na popularnosti. Freedman i Wang (1996) također pripadaju toj „novijoj generaciji“ znanstvenika i smatraju kako je poligeneza vjerojatniji scenarij, ali ne odbacuju u potpunosti ni mogućnost monogeneze. U svom radu su kompleksnim matematičkim računicama demonstrirali, iako su i od samog početka bili više priklonjeni hipotezi poligeneze, kako je moguće dokazati da bi obje hipoteze mogle biti istinite. U konačnici su zaključili kako se tijekom tog nezamislivo dugog perioda svašta moglo dogoditi, od kolonizacije tadašnjeg svijeta od strane mentalno nadmoćnijeg Homo sapiensa koji je potisnuo uporabu drevnih simbola i nametnuo svoj višestruko napredniji jezik pa sve do velikih migracija

uzrokovanih prirodnim katastrofama poput vulkanskih erupcija ili potresa zbog kojih su se jezici sve više proširili nama poznatim svijetom (ibid.).

Bez obzira što je mnogo toga zapravo nepoznato i vjerojatno nikada neće biti ni poznato, ne može se poreći da svi jezici, bili oni široko rasprostranjeni poput engleskog, španjolskog ili francuskog jezika ili „na rubu života“ s tek nekoliko tisuća govornika, svijet čine ljepšim mjestom i uvelike predstavljaju ostavštinu naših predaka.

2.2. Nastanak i podjela indoeuropskih jezika

Procjenjuje se kako danas postoji između 6500 i 7500 jezika od kojih prema UNESCO-vom Svjetskom atlasu gotovo polovici prijeti izumiranje (Moseley 2010). Gotovo svi jezici pripadaju jednoj od preko stotinu jezičnih porodica, dok posebnu skupinu čine tzv. izolirani jezici koji nemaju nikakve sličnosti s bilo kojim danas poznatim jezicima. U izolirane jezike ubraja se primjerice i baskijski koji je zapravo jedini jezik u zapadnoj Europi koji ne pripada tzv. indoeuropskoj jezičnoj porodici (Guillan 2017), što za brojne lingviste i dalje predstavlja jedan od najvećih misterija na području razvoja i širenja jezika.

Velik broj jezika zapadne i južne Azije te većina europskih jezika, a samim time i nama posebno interesantni germanski jezici pripadaju upravo toj već navedenoj indoeuropskoj jezičnoj porodici. Indoeuropska jezična porodica je po broju govornika najveća jezična porodica koja obuhvaća više od 400 jezika kojima se služi gotovo 3 milijarde ljudi.

Slika 1. Indoeuropski jezici danas (Kapović, Ramat, i Ramat 2017: 2)

Slika 1. prikazuje koji indoeuropski jezici danas postoje i gdje su rasprostranjeni. Laik nikada ne bi ni posumnjao kako su gore navedeni jezici zapravo nastali iz istog „izvora“. Jezik se konstantno mijenja, stoga ni ne čudi da su neki od jezika unutar iste jezične porodice toliko različiti (Kapović, Ramat, i Ramat 2017). Za vrijeme prosječnog ljudskog života se već mogu dogoditi vidljive promjene unutar jezika, a kroz tisuće godine se jezik može promijeniti i do neprepoznatljivosti. Pogotovo ako su se jezici i geografski gledano jako udaljili, kao što je to riječ kod primjerice hrvatskog i bengalskog jezika.

Ljudima je također trebalo poprilično dugo da počnu primjećivati kako određeni jezici imaju brojne sličnosti. Na temelju govorenog jezika je u većini slučajeva bilo iznimno teško primijetiti te sličnosti, stoga ni ne čudi da su se ljudi počeli intenzivnije baviti tim pitanjem tek nakon izuma tiskarskog stroja (Johns 2013). „Pravim“ ocem povijesne i indoeuropske lingvistike smatra se Nizozemac Marcus van Boxhorn, profesor na Sveučilištu u Leidenu, koji je već 1647. godine predstavio svoju teoriju o tome kako su grčki, latinski, perzijski, starosaksonski, nizozemski, njemački, gotski, ruski, danski, švedski, litavski, češki, hrvatski i velški jezik nastali iz „skitskog jezika“ kojeg je ona smatrao tzv. proto-indoeuropskim jezikom, odnosno jezikom iz kojeg su se razvili svi danas poznati indoeuropski jezici (Kapović, Ramat, i Ramat 2017). Boxhornova teorija nažalost nije naišla na pretjerano odobrenje u tadašnjim znanstvenim krugovima pa se može čak i reći kako mu je titula oca povijesne i indoeuropske lingvistike nezasluženo oduzeta. Titula je naposljetku pripala filologu Williamu Jonesu koji je gotovo 150 godina kasnije usporedio sanskrit s grčkim, latinskim, gotskim, keltskim i staroperzijskim jezikom te došao do gotovo jednakog zaključka kako su navedeni jezici nekada u dalekoj prošlosti nastali iz istog zajedničkog jezika (ibid.). Sir William Jones izjavio je sljedeće:

“Sanskrt, bez obzira koliko bio arhaičan, predivne je strukture; savršeniji je od grčkog, bogatiji od latinskog i daleko profinjeniji od oba, a svejedno su mu oba jezika veoma nalik, promatrajući glagolske korijene i gramatičke oblike, što se nikako ne može pripisati pukoj slučajnosti. Veza je toliko jaka da niti jedan filolog ne bi mogao promatrati ta tri jezika bez da pomisli kako su možda nastali iz istog jezika koji možda više ni ne postoji. Iz sličnog se razloga može reći kako su se i gotski i keltski, iako se dosta razlikuju od sanskrt, razvili iz isto jezika kao i sanskrit, a u priču se još može dodati i staroperzijski.” (Jones 1786¹)

Danas pak velik broj znanstvenika smatra kako je Jonesov rad zapravo manjkav i da on nikako nije prva osoba koja se pozabavila pitanjem proto-indoeuropskog jezika (ibid.), a neki idu i toliko

¹<https://www.jstor.org/stable/608592> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)

daleko da mu prebacuju da je svojim radom na temu sanskrta samo htio ostvariti svoj glavni cilj, a to je bio jačanje statusa engleskog jezika na području današnje Indije (Cannon 1971), ali to su već politička pitanja koja nisu temom ovog diplomskog rada.

Pretpostavimo da je taj proto-indoeuropski jezik zaista i postojao, odakle je on uopće došao? Gdje je nastao i na koji se način proširio do današnjih govornih područja? Postoje dvije glavne teorije oko kojih se stručnjaci ni dan danas nikako ne mogu složiti. Jedna strana smatra kako se proto-indoeuropski jezik Europom proširio prije otprilike 6000 godina s područja današnje južne Rusije i Ukrajine (tzv. Kurganska hipoteza ili Stepska teorija), dok suprotstavljena strana zagovara scenarij prema kojem se proto-indoeuropski jezik proširio s područja današnje Turske, točnije Anatolije (tzv. Anatolijska hipoteza) (Vujatović 2011).

Novija istraživanja su pak pokazala kako je vjerojatnije da su se proto-indoeuropski jezik, ali i indoeuropska kultura počeli širiti s područja ruskih i ukrajinskih stepa. 2015. godine je predstavljeno jedno od najopsežnijih genetskih istraživanja na Europljanima preminulim prije više tisuća godina koje su proveli stručnjaci sa Sveučilišta Harvard u suradnji s istomišljenicima s instituta Max Planck iz njemačkog gradića Jena (Osterkamp 2015). Rezultati su dokazali kako se iz zasad nepoznatih razloga (klimatske promjene, elementarne nepogode i dr.) ta velika seoba Indoeuroljana uistinu i dogodila. Indoeuroljani su sa sobom naravno donijeli i vlastiti jezik kao i kulturu (tzv. kultura vrpčaste keramike) koji su se bez većih problema uspjeli nametnuti i praktički u potpunosti eliminirati jezike i kulturu tadašnjih prastanovnika europskog kontinenta. Istražujući genotipove Europljana s područja današnje Njemačke od prije 3000 godina i njihovih predaka koji su prije 8000 godina živjeli na području sjeverno od Kaspijskog jezera došli su do rezultata da se genotipovi podudaraju i do 75% (ibid.). Time je Kurganska hipoteza u znanstvenim krugovima uvelike dobila na popularnosti, ali to pak ne znači da je Anatolijska hipoteza u potpunosti odbačena. „Konačan“ odgovor i dalje nije pronađen, naporima znanstvenika još uvijek se ne nazire kraj, a bilo kakve nove spoznaje u budućnosti mogle bi iznova u potpunosti promijeniti perspektivu iz koje danas promatramo stvari.

Bez obzira što su znanstvenici genetskim istraživanjima napravili velik korak prema naprijed, i dalje nemamo nikakav konkretniji odgovor o proto-indoeuropskom jeziku. Možemo pretpostaviti na koji se način počeo širiti, ali kako je zvučao, to zbog nedostatka pisanih dokaza vjerojatno nikada nećemo znati. Stoga se o proto-indoeuropskom jeziku priča samo u teoriji, a o njegovom nekadašnjem „izgledu“ se zapravo samo može nagađati. Jezičnom rekonstrukcijom danas poznatih indoeuropskih jezika možemo „stvoriti“ proto-indoeuropski jezik i dobiti predodžbu kako

je on možda nekada izgledao. Jedan od reprezentativnih primjera rekonstrukcije proto-indoeuropskog jezika bio bi sljedeći:

HRVATSKI JEZIK	sin
RUSKI JEZIK	syn
NJEMAČKI JEZIK	der Sohn
NIZOZEMSKI JEZIK	de zoon
ENGLESKI JEZIK	son
SANSKRT	su-nús
PROTOINDOEUROPSKI JEZIK	soenoes

Tablica 1. Usporedba riječi „sin“ u nekim od danas živućih indoeuropskih jezika i rekonstrukcija proto-indoeuropskog jezika na temelju navedenih primjera

Dakle, rekonstrukcija proto-indoeuropskog jezika se može promatrati kao neka vrste „igre“ kojom znanstvenici žele stvoriti prajezik iz kojeg se razvilo preko 400 jezika kojima se danas služi gotovo 3 milijarde ljudi širom svijeta. Fascinantna je pretpostavka da je toliki broj jezika za koje laik nikada ne bi posumnjao da imaju nešto zajedničko nastao iz jednog jedinog prajezika, ali sve što je potrebno, kako bi se to dogodilo, su različiti društveni i geografski čimbenici koji kroz nekoliko stotina pa čak i tisuća godina jezik mogu promijeniti do neprepoznatljivosti. Janssens i Marynissen (2005) navode da bi tri glavna čimbenika bila sljedeća:

- širenje i migracija Indoeuroljana europskim i azijskim kontinentom čime je došlo do gubitka direktnog kontakta između navedenih grupa;
- doticaj s tadašnjim prastanovništvom europskog i azijskog kontinenta što je rezultiralo miješanjem različitih jezika i kultura;
- jezici različitih indoeuropskih grupa su zbog već spomenute izolacije podlegli potpuno drugačijim jezičnim promjenama.

2.3. Germanski jezici – proto-germanski kao prajezik svih germanskih jezika

Indoeuroljani su nastanili čitavu Europu te zapadnu Aziju do Indije, Bangladeša pa čak i sjeverozapadne Kine, ne računajući pritom Arapski poluotok, te su se kroz razdoblje od nekoliko

tisuća godina počele razvijati samostalne indoeuropske jezične skupine iz kojih su nastali svi danas poznati indoeuropski jezici od kojih je velik broj tijekom prošlosti nažalost izumro.

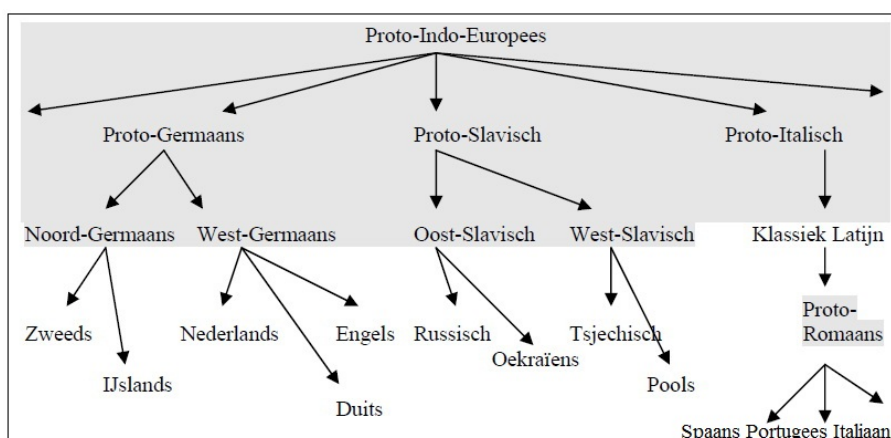
Slika 2. Geografski položaj indoeuropskih jezičnih skupina oko 500. godine pr. Kr. (Janssens i Marynissen 2005: 30)

Prema Janssensu i Marynissen (2005) indoeuropski jezici se, stavljajući pritom primarno naglasak na živeće jezike, danas dijele na sljedećih 11 skupina:

- a) **Indoiranski jezici** – klasični sanskrt i hindski jezik (Indija), staroperzijski i novoperzijski jezik (Iran);
- b) **Hetitski ili anatolijski jezik** – izumrli jezik kojeg su koristili drevni Hetiti na području današnje Anatolije prije više od 2000 godina;
- c) **Toharski jezik** – izumrli jezik koji se do 7. stoljeća koristio na području zapadne Kine;
- d) **Grčki jezik** – starogrčki i novogrčki jezik;
- e) **Armenski jezik** – govori se na području današnje istočne Turske i Armenije;
- f) **Albanski jezik** – prvi zapisi datiraju iz 15. stoljeća;
- g) **Italški jezici** – latinski jezik, a iz tzv. vulgarnog latinskog jezika razvili su se svi romanski jezici poput talijanskog, francuskog, španjolskog, katalonskog, portugalskog i rumunjskog jezika;
- h) **Keltski jezici** – velški (Wales), galski (Škotska), irski i bretonski (Francuska) jezik;
- i) **Baltički jezici** – litavski i latvijski jezik;
- j) **Slavenski jezici** – ruski, ukrajinski, bugarski, hrvatski, srpski, slovenski, poljski, češki i slovački jezik;
- k) **Germanski jezici** – danski, švedski, norveški, islandski, ferojski, engleski, frizijski, njemački i nizozemski jezik te afrikaans.

Budući da je u radu riječ o germanskim jezicima, točnije njemačkom i nizozemskom jeziku, a sama tema nastanka indoeuropskih jezika je toliko kompleksna i opširna, naglasak će nadalje biti stavljen isključivo na proces formiranja germanskih jezika.

Prvim Germanima nazivaju se Indoeuroljani koji su između drugog i trećeg tisućljeća pr. Kr. počeli nastanjivati područje sjeverne Njemačke (posebice saveznu državu Schleswig-Holstein), Danske i južne Skandinavije (ibid.). Nakon više tisuća godina života s autohtonim stanovništvom sjevera Europe došlo je do formacije jezika kojeg znanstvenici nazivaju proto-germanskim jezikom. Zbog čimbenika navedenih na samom kraju potpoglavlja 2.2. iz proto-indoeuropskog jezika su se sukladno tome kroz određeni vremenski period razvile „proto-verzije“ svih danas poznatih jezičnih skupina.

Slika 3. Kratak prikaz nekoliko europskih proto-jezika koji su se kroz vrijeme razvili iz proto-indoeuropskog jezika (De Van 2012)

Tako su se osim proto-germanskog iz proto-indoeuropskog jezika razvili primjerice i proto-slavenski kao i proto-italski jezik.

Prema tzv. Grimmovom zakonu njemačkog filologa Jacoba Grimma iz 1822. godine tek su se sredinom 1. tisućljeća pr. Kr. počeli događati značajniji pomaci k „pravom“ proto-germanskome jeziku (ibid.). Prema Grimmu se u tom vremenskom periodu dogodio tzv. germanski glasovni pomak (niz. klankvershuiving; njem. Lautverschiebung). Prema enciklopediji Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža² Grimmov zakon bi se definirao na sljedeći način:

„Prema Grimmovu zakonu, indoeuropski bezvučni okluzivi (*p, *t, *k, *kw) u germanskome postaju bezvučni frikativi (f, þ, h, hw), indoeuropski zvučni okluzivi (*b, *d, *g, *gw) postaju

² <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=23402> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)

bezvučni okluzivi (p, t, k, kw), a indoeuropski aspirirani (*b^h, *d^h, *g^h, *gwh) postaju zvučni okluzivi ili frikativi (b, d, g, gw).“

Sve se puno jednostavnije može objasniti na temelju konkretnih primjera. Tako je primjerice zvučni suglasnik /d/ koji je u ostalim indoeuropskim jezicima ostao očuvan u potpunosti zamijenjen njegovim bezvučnim parnjakom /t/ (Whobrey i ostali 2004). Stoga je jasnije zašto se na nizozemskom, engleskom i gotskom jeziku kaže *twei*, *two* i *twai*, dok je primjerice u grčkom, francuskom i hrvatskom jeziku ostao očuvan suglasnik /d/ pa se kaže *duo*, *deux* i *dva* (Janssens i Marynissen 2005).

Druga značajna promjena koja se zbilila netom prije početka nove ere bila je tzv. promjena naglasnog sustava. Prema Janssensu i Marynissen (2005) za naglasni sustav proto-indoeuropskog jezika bile su karakteristične dvije stvari. Kao prvo, proto-indoeuropski jezik je bio tonalan. To bi značilo da drugačijim naglašavanjem istog sloga mogu nastati različita značenja. Reprezentativni primjer tonalnog jezika bio bi kineski jezik. Suvremeni kineski jezik poznaje 4 osnovna tona i tzv. neutralni ton tako da primjerice slog „ma“ različitim izgovorom može poprimiti jedno od 5 značenja: majka, konoplja, konj ili vrijeđati, a uporabom neutralnog tona slog „ma“ se pretvara u česticu kojom se indicira da je riječ o pitanju (Owyang 2018). Kao drugo, za proto-indoeuropski jezik je bilo karakteristično da unutar iste riječi ovisno o njenoj funkciji i njenom značenju u rečenici može doći do promjene naglašenog sloga (Janssens i Marynissen 2005). Nekada bi naglašen bio prvi slog u riječi, a nekada zadnji slog. Primjer se može pronaći i u klasičnom grčkom jeziku gdje bi primjerice u *meter* (majka) naglašen bio prvi slog, a u *metros* (od majke) zadnji slog. Germani su se u potpunosti odrekli tonalnih elemenata naglašavanja i prebacili se na tzv. dinamično naglašavanje prema kojem je uvijek jasno koji je slog naglašeniji od ostalih. U germanskim jezicima, pa tako i njemačkom i nizozemskom jeziku, naglasak se najčešće, i to kada je riječ o „pravim“ njemačkim i nizozemskim riječima, a ne o posuđenicama, stavlja na prvi slog u riječi (ibid.).

Brojni znanstvenici smatraju da se tek nakon ove dvije jezične promjene, a posebice nakon promjene naglasnog sustava, može početi pričati o proto-germanskome jeziku jer su te promjene bile veoma značajne za daljnji razvoj samostalnih germanskih jezika. Prelazak na naglašavanje prvog sloga u riječi je dovelo do sve tišeg izgovaranja, u o konačnici i do potpunog izostavljanja nastavaka. Smatra se kako je upravo zbog toga došlo do djelomičnog ili potpunog gubitka fleksije u germanskim jezicima (ibid.). Kao primjer bi mogao poslužiti praktički svaki glagol, ali najbolje je odabrati neki od čestih glagola poput glagola „biti“ i usporediti njegovu konjugaciju u nekom od

germanskih te ostalih indoeuropskih jezika. U nastavku slijedi konjugacija glagola „biti“ na nizozemskom i hrvatskom jeziku:

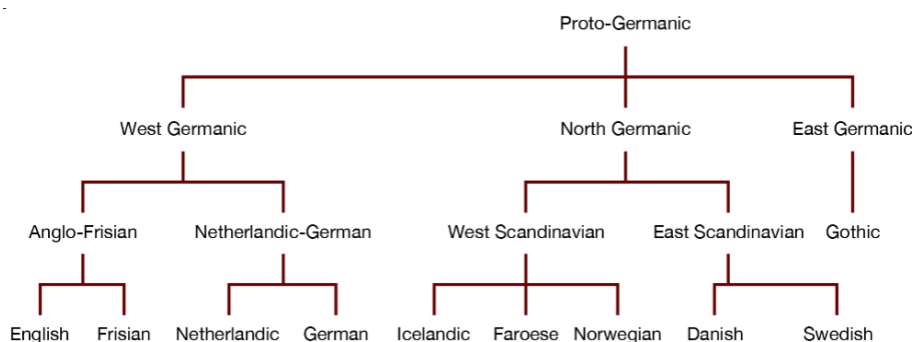
JEDNINA	MNOŽINA
ja sam	mi smo
ti si	vi ste
on/ona/ono je	oni su

JEDNINA	MNOŽINA
ik ben	wij zijn
jij bent	jullie zijn
hij/zij/het is	zij zijn

Tablica 2. Konjugacija glagola „biti“ u hrvatskom i nizozemskom jeziku

Na temelju primjera se bez previše razmišljanja može zaključiti što bi to točno bio gubitak fleksije. U hrvatskom jeziku glagol „biti“ u svakom licu ima zaseban oblik, stoga je, u velikom broju situacija čak i bez navođenja zamjenice, uvijek jasno o kojem je točno licu riječ. U Nizozemskom, ali i ostalim germanskim jezicima bez navođenja zamjenice bi vrlo lako moglo doći do zabune. Zato se jezici poput hrvatskog nazivaju pro-drop jezicima, dok germanski jezici pripadaju tzv. non-pro-drop jezicima (Patekar 2012).

U istom vremenskom periodu kada su se događale i te značajne jezične promjene postupno je dolazilo i do seobe Germana. Germani su tako počeli zauzimati područja južno, zapadno i istočno od Skandinavskog poluotoka. Tu je također riječ o dugotrajnom procesu koji se zbivao u periodu od otprilike početka nove ere pa sve do 500. godine nakon Krista. Upravo zbog tih migracija iz jedinstvenog germanskog naroda, a samim time i proto-germanskog jezika su se, pod utjecajem identičnih čimbenika kao kod raspada proto-indoeuropskog jezika na zasebne jezične skupine, razvile 3 zasebne skupine Germana, odnosno germanskih jezika. Riječ je o: zapadnim, sjevernim i istočnim Germanima, odnosno zapadnogermanskim, sjevernogermanskim i istočnogermanskim jezicima.

Slika 4. Podjela germanskih jezika (Anthony i William 1998)

Smatra se kako se upravo istočnogermanska grana prva odvojila od proto-germanskog jezika. Početkom nove ere istočni Germani, odnosno Goti su počeli naseljavati područje današnje Poljske. Daljnjom migracijom Goti su se podijelili na Vizigote (zapadne Gote) i Ostrogote (istočne Gote) (Kapović 2008). Vizigoti su naselili područje današnje Rumunjske, dok su Ostrogoti migrirali sve do sjeverne obale Crnog mora. Glavnim predstavnik istočnogermanskih jezika se uz vandalski i burgundski smatra upravo gotski jezik. Sva tri navedena jezika su izumrla, a tzv. krimskogotski, varijanta gotskog koju je u 16. stoljeću na poluotoku Krimu na području današnje Ruske Federacije (Republika Krim i dalje nije priznata od većine svjetskih država) otkrio flamanski putopisac Ogier Ghiselin de Busbecq, ostao je u uporabi sve do 18. stoljeća. Bez obzira što je gotski jezik izumro, i dalje je vrlo značajan za razumijevanje povijesti germanskih jezika jer je riječ o najstarijem germanskom jeziku na kojem su i do danas očuvani konkretniji tekstovi (ibid.). Gotski biskup Wulfila je u 4. stoljeću s grčkog na gotski jezik preveo Novi zavjet i velik dio teksta je, iako nije riječ o originalu, već o prijepisu iz 6. stoljeća, i dalje u vrlo dobrom stanju (Van Oostendorp 2021). Taj prijevod je vrlo bitan jer predstavlja jedini duži tekst na gotskom jeziku koji je očuvan i važan je za znanstvenike koji se bave rekonstrukcijom proto-germanskog jezika jer im gotski jezik daje bolji uvid kako je taj jezik nekada možda izgledao. Gotski jezik se pisao i posebnim gotskim pismom koji se primarno temeljio na grčkom alfabetu, a vidljivi su također i utjecaji latinice kao i runske abecede (Kapović 2008).

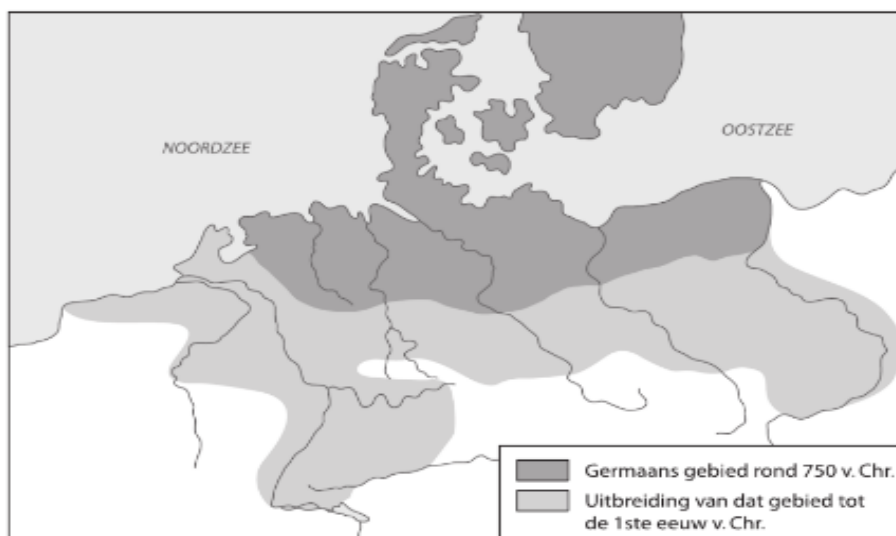
Sjevernim Germanima pak nazivamo one Germane koji su odlučili ostati na području vlastite pradomovine. Sjeverni Germani su s vremenom počeli zauzimati i sjevernija područja, tako da su svoj utjecaj proširili od Islanda pa sve do sjeverozapadne Rusije. Smatra se kako se iz proto-germanskog najprije razvio tzv. proto-norveški ili staronordijski jezik iz kojeg su se krajem 1. tisućljeća počeli razvijati samostalni jezici poput staroislandskog, staronorveškog i starošvedskog (ibid.). Najstariji dokazi staronordijskog datiraju iz 4. stoljeća i riječ je o runskim natpisima koji su karakteristični upravo za sjeverne Germane, a prema nekim navodima runskim pismom su se na

području današnje Norveške služili sve do 16. stoljeća (ibid.). Najstarijim pisanim dokazom staronordijskog smatra se tzv. rog iz Gallehusa iz 4. stoljeća na kojem je izrezbarena sljedeća rečenica: „ek hlewagastiR holtijaR horna tawido“. Iako se oko samog značenja znanstvenici ne mogu u potpunosti složiti, najvjerojatnija varijanta prijevoda na hrvatski jezik glasila bi: „ja Slavogost (HlewagastiR) iz Holta (ili Holtov (sin)) rog napravih“ (ibid.). Iako su tada već postojali konkretniji tekstovi na gotskom jeziku, dokazi o konkretnijim tekstovima sjevernih Germana datiraju tek iz vremena Vikinga (početak 2. tisućljeća) (Janssens i Marynissen 2005). Riječ je o tzv. Eddama i sagama, tj. epskim pjesmama i pričama o drevnoj nordijskoj mitologiji koje su pisane na staroislandskom i staronorveškom jeziku. U prvoj polovici 2. tisućljeća je također došlo i do jasne podjele na istočnoskandinavski (predak suvremenog norveškog, islandskog i ferojskog jezika) kao i zapadnoskandinavski (predak suvremenog švedskog i danskog jezika) jezik da bi početkom 16. stoljeća, s ciljem stvaranja jedinstvenog nacionalnog identiteta, postupno dolazilo do formacije modernih sjevernogermanskih jezika (Anthony i William 1998). Bez obzira što su im se u jednom trenutku putevi pomalo razišli, danas se primjerice švedski i norveški jezik, iako pripadaju različitim skandinavskim jezičnim skupinama, mogu „pohvaliti“ sličnim jezičnim elementima, dok se primjerice danski zbog svog jedinstvenog fonološkog sustava podosta udaljio od srodnog švedskog jezika. Ferojski i islandski jezik su pak zbog svoje geografske izoliranosti zadržali brojne arhaične elemente pa se stoga danas smatraju najarhaičnijim živućim germanskim jezicima (Kapović 2008).

Treća i za ovaj rad najrelevantnija skupina Germana bili bi zapadni Germani. Pretpostavlja se kako je nekolicina germanskih plemena već u prvom tisućljeću pr. Kr. počela s naseljavanjem područja zapadno i južno od Skandinavskog poluotoka. Do početka nove ere zapadni Germani su već znatno proširili svoje područje utjecaja. Nastanili su područje zapadne Poljske, na jugu su, gdje je dolazilo do povremenih sukoba s Rimljanima, doprli do područja na pola puta između Danske i rijeke Dunav, a oko 2. stoljeća pr. Kr. došli su i do područja tzv. Niskih zemalja (niz. Lage Landen) (Janssens i Marynissen 2005). S vremenom su doprli i do područja sjeverne Belgije (današnje Flandrije) gdje su po prvi put stupili u kontakt s Keltima koji su se u međuvremenu već proširili čitavom Europom, a njihovo primarno područje utjecaja sezalo je od sjeverne Belgije, Francuske pa sve do Velike Britanije na sjeveru i sjeverne Italije na jugu. Kelte koji su nastanjivali područje Francuske i sjeverne Italije i koji su time Rimskom Carstvu predstavljali najveću opasnost, Rimljani su nazivali Galima. Prema Enciklopediji Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža³ Kelti su imali

³ <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=31134> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)

razvijen lončarski, tkalački i kovački obrt, a svoje tehnike upotrebe lončarskog kola i žrvnja predstavili su ostatku Srednje Europe. Riječ je o iznimno naprednom narodu čija je jezična ostavština vidljiva čak i u modernom nizozemskom jeziku. Primjerice riječ *rijk* (moćan, imućan) razvila se iz posljednjeg elementa imena poznatih galskih vladara poput Vercingetorix i Ambiorix (Janssens i Marynissen 2005). Kelti su naposljetku početkom nove ere izgubili sav utjecaj, a njihova područja zauzeli su Rimljani i Germani. Svi ti događaji su uvelike utjecali na to da je primjerice današnja Kraljevina Belgija podijeljena na francuski (Valonija) i nizozemski (Flandrija) dio.

Slika 5. Područje Germana 750. godine pr. Kr. (tamno) i područje na koje su se do 1. stoljeća pr. Kr. proširili (svijetlo) (Janssens i Marynissen 2005:

36)

Ostala zapadnogermanska plemena su u međuvremenu nastavila svoj pohod prema jugu današnje Njemačke, a konačnim raspadom Rimskog Carstva, potaknut navalom Huna s istoka, Germani su uspjeli učvrstiti svoj položaj na području današnje južne Njemačke kao i Austrije te istočne Švicarske, ali i proširiti svoj utjecaj na područje današnje Velike Britanije i Irske. Uspostavom germanskih plemena poput Bajuvara (preci današnjih Austrijanaca) i Alemana jezik tadašnjih Germana na tom je području uspio potisnuti jezike ostalih indoeuropskih skupina (Whobrey i ostali 2004).

Smatra se kako je početkom 6. stoljeća unutar zapadnogermanske jezične skupine došlo do velikih jezičnih promjena nakon kojih su se počeli razvijati zasebni zapadnogermanski jezici. Promjena je bilo mnogo, ali Janssens i Marynissen (2005) smatraju kako su se dvije posebno istaknule. Kao prvo, za jezik Germana uz Sjeverno more s vremenom su karakteristični postali tzv. Ingveonizmi (prema riječi Ingveon, Tacitovom nazivu za Germane uz Sjeverno more). Oni se

ponajviše pojavljuju u suvremenom engleskom i frizijskom, znatno manje u nizozemskom, a gotovo nikako u njemačkom jeziku. Ingveonizmi su primjerice osobne zamjenice koji počinju sa slovom /h/. U engleskom i nizozemskom jeziku su zastupljene (*he, him, her; hij, hem, haar, hun*), dok se u njemačkom jeziku ta promjena nije dogodila (*er, ihn, ihr, ihnen*) (ibid.). Štoviše, njemački je jezik podlegao potpuno drugačijim jezičnim promjenama. Druga i možda još važnija jezična promjena bio bi tzv. starovisokonjemački glasovni pomak (njem. *zweite Lautverschiebung*). Riječ je o jezičnim promjenama koje su dovele do podjele na ono što danas smatramo donjonjemačkim/niskonjemačkim i gornjonjemačkim/visokonjemačkim jezicima. Fenomen se počeo širiti s područja Alpa sve do sredine Njemačke, točnije do područja tzv. Benrathske linije (Whobrey i ostali 2004). Ostavio je snažan utjecaj na jezik južne Njemačke, Austrije i Švicarske, dok je njegov utjecaj na sjeveru Njemačke bio poprilično ograničen, stoga ni ne čudi da danas još uvijek gotovo 5 milijuna ljudi u sjevernoj Njemačkoj govori tzv. Plattdeutsch, „donjonjemačku varijantu njemačkog jezika“. Starovisokonjemački glasovni pomak donio je sljedeće promjene (Janssens i Marynissen 2005):

- a) slovo p prelazi u pf ili f – *apple* (eng.) i *appel* (niz.) → *Apfel* (njem.)
- b) slovo t prelazi u ts ili s – *two* (eng.) i *twee* (niz.) → *zwei* (njem.)
- c) slovo k prelazi u kch ili ch – (to) *make* (eng.) i *maken* (niz.) → *machen* (njem.)

Iako tu još uvijek nije riječ o jezicima u današnjem smislu riječi jer je razvoj jezika, kao što je to kod jezika i uobičajeno, vrlo dug i kompleksan proces, u drugoj polovici prvog tisućljeća su već nastajale zasebne zapadnogermanske varijante koje su se miješanjem raznih društvenih, političkih i tehnoloških faktora, pogotovo od 15. stoljeća nadalje, počele razvijati u one jezika kakvima ih danas poznajemo (Whobrey i ostali 2004). Danas se zapadnogermanski jezici dijele na sljedeći način (Kapović 2008):

- a) **Starosaski i staroniskofranački** – preci suvremenog donjonjemačkog/niskonjemačkog i nizozemskog jezika;
- b) **Starovisokonjemački** – predak suvremenog gornjonjemačkog/visokonjemačkog jezika na kojem se temelji današnji standardni njemački jezik (njem. Hochdeutsch).
- c) **Staroengleski i starofrizijski** - preci suvremenog engleskog i frizijskog jezika

Konačnim navođenjem ove podjele napokon započinje i priča o razvoju nizozemskog kao samostalnog jezika.

2.4. Nizozemski kao samostalan jezik

Današnja znanstvena zajednica razvoj nizozemskog jezika dijeli na tri fraze. U nastavku diplomskog rada slijedi kratak osvrt na svaku od te tri varijante nizozemskog jezika, ali i odgovori na neka od pitanja kojima bi se naposljetku zaokružila čitava priča o tome kako je uopće došlo do nastanka nizozemskog kao samostalnog jezika.

a) **Staronizozemski jezik** (niz. *Oudnederlands*)

(cca. 700. – 1150. godine)

Jezik koji se nakon starovisokonjemačkog glasovnog pomaka govorio na području današnjih Niskih zemalja, a čiji je utjecaj sezao sve do područja današnje sjeverne Francuske, naziva se staronizozemskim jezikom. Iako se o staronizozemskom danas i ne zna baš previše, u znanstvenim krugovima su ipak došli do zaključka kako tu još uvijek nije riječ o zasebnom jeziku, već o terminu kojim se označavaju svi staroniskofranački dijalekti koje su Franci koristili na području današnje Nizozemske i Belgije (Janssens i Marynissen 2005).

Ti dijalekti su pak bili pod snažnim utjecajem tzv. ingveonskog priobalnog dijalekta (niz. *Ingweoons kustdialect*) (ibid.). Taj se dijalekt, prije nego što se proširio ostatkom današnje Nizozemske i Belgije, primarno govorio u priobalnom pojasu današnjih nizozemskih pokrajina Zeeland i Holland kao i u belgijskoj pokrajini Flandriji (Van Bree 2007). Na ingveonskom priobalnom dijalektu nije sačuvan niti jedan tekst, što ni ne čudi jer je kroz vrijeme njegov utjecaj sve više slabio, dok su franački dijalekti sve više dobivali na važnosti.

Iako nije sačuvan niti jedan konkretniji pisani tekst na priobalnom dijalektu, svejedno je i više nego jasno koji su to elementi i dalje sačuvani u modernom nizozemskom jeziku jer je njegov utjecaj na jezike poput engleskog i frizijskog također bio snažan pa je za pretpostaviti kako se upravo te sličnosti temelje na „ostacima“ tog davno zaboravljenog germanskog dijalekta. Sličnosti možemo promatrati na razini vokabulara, ali i morfologije. Što se tiče vokabulara, u suvremenom nizozemskom jeziku zadržale su riječi poput *wiel* (hrv. kotač), *eiland* (hrv. otok) i *big* (hrv. prase) čiji ekvivalenti na engleskom (*wheel, island, piglet*) i frizijskom (*wiele, eilan, biggie*) jeziku i danas zvuče gotovo identično, dok je u njemačkom jeziku (*Rad, Insel, Ferkel*) riječ o ekvivalentima potpuno drugačijeg podrijetla. Na morfološkoj razini bi najbolji primjer „ostavštine priobalnog dijalekta“ bio tvorba množine dodavanjem nastavka -s (*appels* (hrv. jabuke), *zoons* (hrv. sinovi)), dok je na području Njemačke uobičajena tvorba dodavanjem nastavaka -(e)n (Janssens i Marynissen 2005).

Staroniskofranački dijalekti također se dijele i na istočne i zapadne. Najvažnijim predstavnikom istočnih dijalekata smatra se limburški koji se danas zbog mnogih neobičnih karakteristika koje su svo ovo vrijeme u njemu ostale sačuvane 1997 . godine dobio status tzv.

regionalnog jezika što je stanovništvu na navedenom području omogućilo korištenje jezika i u službenim situacijama (Van Bree 2007). Limburški gotovo da i nije sudjelovao u nastajanju standardnog nizozemskog jezika, stoga ni ne čudi da je velikom broju Nizozemaca limburški dijalekt poprilično težak za razumjeti (Belemans i Keulen 2004). Zapadnim dijalektima pripadaju brabantki i flamanski (varijanta nizozemskog jezika koja se govori u Belgiji).

Postoji samo nekoliko konkretnijih pisanih tekstova iz tog vremena. Razlog tome je što se jezik tada primarno prenosio usmeno, s generacije na generaciju. Također je i vrlo malo ljudi znalo čitati i pisati, a pretpostavlja se kako je i velika količina pisane građe iz tog vremena bespovratno uništena, ukradena ili izgubljena (Janssens i Marynissen 2005). Najvažnijim očuvanim tekstovima na nekom od staroniskofranačkih dijalekata smatraju se tzv. Psalmi Arnolda Wachtendonka koji datiraju iz cca. 950. godine. Riječ je o psalmima izvorno napisanim na latinskom jeziku s prijevodom na tzv. narodni jezik iznad svake rečenice (Sanders 1968). Ti psalmi su za znanstvenike od velike važnosti jer su si detaljnom analizom građe mogli stvoriti sliku o tome kakve su se sve jezične promjene dogodile u staroniskofranačkim dijalektima, odnosno staronizozemskom jeziku u razdoblju od nekoliko stotina godina.

Jednu jezičnu promjenu znanstvenici danas smatraju znatno bitnijom od ostalih. Tzv. redukcija nenaglašenih samoglasnika igrala je veliku ulogu u razvoju nizozemskog kao samostalnog jezika. Jednostavnijim riječima objašnjeno, redukcijom nenaglašenih samoglasnika smatra se postupni prelazak punih samoglasnika (a, o, u, i) u nenaglašenim slogovima u poluglas koji je u lingvistici poznat kao šva. Na temelju staronizozemskih riječi poput *stemma* (niz. *stem*; hrv. glas), *quamon* (niz. *kwamen*; hrv. došli su) i *sulun* (niz. *zullen*; hrv. trebati) vrlo je jasno kako se ta jezična promjena točno odrazila na razvoj nizozemskog jezika (Janssens i Marynissen 2005). Smatra se kako je proces redukcije završio sredinom 12. stoljeća pa se zato 1150. godina uzima kao kraj stare i početak nove faze razvoja suvremenog nizozemskog jezika.

b) Srednjonizozemski jezik (niz. *Middelnerlands*)

(cca. 1150. – 1500. godine)

Srednjonizozemski jezik je naziv za skup dijalekata koji su se koristili na području današnje Nizozemske i Belgije, a čiji se utjecaj u međuvremenu proširio i na sjeverne pokrajine poput Groningena, Drenthea pa čak i Frieslandu gdje je utjecaj ipak bio značajno slabiji. Za razliku od staronizozemskog na srednjonizozemskom jeziku ostao je sačuvan popriličan broj tekstova zbog čega su današnji stručnjaci mogli stvoriti još bolju sliku o jeziku tog doba. U kasnom srednjem

vijeku došlo je i do ubrzanog razvoja novih književnih vrsta, osobito romana među kojima se viteški romani ističu kao najzastupljenija vrsta (Van Oostrom 2013).

Srednjonizozemski jezik se dijeli na 5 glavnih skupina: flamanski, brabantki, holandski, limburški dijalekt te istočne dijalekte (Blockmans i Prevenier 1999). Prva 4 dijalekta su podrijetlom franački, dok istočni dijalekti pripadaju zapadnoj grupaciji starosaskih dijalekata. Limburški i istočni dijalekti dijele mnoge zajedničke elemente s tadašnjim staroniskonjemačkim, ali i starovisokonjemačkim i to upravo zbog toga što su se te dvije skupine nalazile direktno na granici s njemačkim govornim područjem. Dakle, tada još uvijek nije došlo do formacije standardnih varijanti njemačkog i nizozemskog jezika, ali su stanovnici sve više počeli primjećivati kako im je komunikacija, i to posebice pismena komunikacija otežana jer je zbog nedostatka sveobuhvatnih pravila svaki dijalekt imao vlastiti način pisanja (Blockmans i Prevenier 1999). Tako primjerice postoji i priča kako je skupina zapadno-flamanskih svećenika zahtijevala latinski prijevod duhovnog teksta poznatog mistika Jana van Ruusbroeca jer im je njegov brabantki način pisanja bio u potpunosti nerazumljiv. Pravopis se nije razlikovao samo od regije do regije, već praktički i od osobe do osobe što je uvelike otežavalo komunikaciju (Hogenhout-Mulder 2007).

Prvi koraci prema novonizozemskom jeziku podrazumijevali su postupnu pravopisnu, ali i sveobuhvatnu standardizaciju za koju se smatra da je krenula iz brabantkih i flamanskih dijalekata jer su upravo ta područja kroz 13. i 14. stoljeće bila najrazvijenija područja današnje Nizozemske i Belgije (Blockmans i Prevenier 1999). Promjena koja je najvećim dijelom bila prekretnica k novonizozemskom jeziku bila je tzv. Diftongizacija. Diftongizacija podrazumijeva proces nastajanja diftonga. Prema Enciklopediji Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža⁴ diftong bi se definirao kao složeni samoglasnik (vokal) pri čijem se izgovoru unutar istog sloga klizi iz položaja jednog samoglasnika u položaj drugog. Riječ je o dugotrajnom procesu koji se uvelike oblikovao izgled današnjeg standardnog jezika, a kao primjer može poslužiti širok spektar riječ (srednjoniz. *huus/hoes* → *huis*; hrv. kuća ili srednjoniz. *ies* → *ijs*; hrv. led). Otkuda se ta promjena točno počela širiti, znanstvenici se ni danas ne mogu jednoglasno složiti. Lingvist G.G. Kloeke (1927) smatra kako su se diftonzi proširili iz brabantskog dijalekta tijekom 15. i 16. stoljeća. U to vrijeme je velik broj utjecajnih ljudi s područja današnjeg Brabanta počeo naseljavati gradove današnjih pokrajina Sjeverni i Južni Holand, nakon čega su utjecajni Holanđani jednostavno preuzeli taj način govorenja. Neki pak smatraju da je diftongizacija nastala u jeziku nižih društvenih slojeva na

⁴ <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15047> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)

području današnjih holandskih pokrajina. Mišljenja se uvelike razilaze, a konačnog odgovora još uvijek nema.

Bitno je napomenuti kako su se neki važni elementi tadašnjeg srednjonizozemskog u novonizozemskom jeziku u potpunosti izgubili. Za srednjonizozemske dijalekte karakteristična je bila uporaba padeža, što se u današnjem nizozemskom jeziku gotovo u potpunosti izgubilo (ostaci se još mogu pronaći kod zamjenica (niz. *hij/hem*; hrv. on/njega) i ustaljenih fraza (niz. *van ganser hart*; hrv. od sveg srca), a u njemačkom jeziku u potpunosti očuvalo. Smatra se kako je taj gubitak padeža kao posljedicu imao značajne sintaktičke promjene kojima se u novom novonizozemskom jeziku, kako bi bilo jasnije koja riječ ima koju funkciju, veći naglasak stavljao na redosljed riječi u rečenici (Hogenhout-Mulder 2007). Put do standardnog nizozemskog jezika još je dug, ali je veliki napredak što su ljudi, primarno iz aristokratskog miljea, postali svjesni koliko bi im standardizirana varijanta olakšala međusobnu komunikaciju.

c) **Novonizozemski jezik** (niz. *Nieuwnederlands*)

(cca. 1500. godine – danas)

Novonizozemski jezik je posljednja faza u razvoju jedinstvenog nizozemskog jezika koja uostalom traje još i danas. Tijekom ove faze dogodili su se najznačajniji koraci prema standardnom jeziku. Nizozemski jezik 16. i prve polovice 17. stoljeća poznat je i kao rani novonizozemski jezik jer se pokušaj standardizacije i dalje odnosio primarno na pripadnike aristokratskog miljea (Van den Toorn i ostali 1997). U tom periodu nastala su i dva značajna djela: prva nizozemska gramatika *Twe-sprack vande Nederduitsche letterkunst* (1584.) autora Hendrika Laurenszoona u suradnji s još nekoliko članova koji su sebe nazivali *rederijkers* (hrv. retoričari) te *Aanleidinghe ter Nederduitsche Dichtkunste* (1650.) autora Joosta van den Vondela čiji se rad temeljio upravo na prvoj nizozemskoj gramatici. Njihova su se djela primarno temeljila na latinskom jeziku koji je pak sve više gubio svoj utjecaj, dok je utjecaj francuskog jezika s juga bivao sve snažniji (ibid.). Glavno djelo tog razdoblja, nakon čega je ideja o standardnom jeziku posebno zaživjela, je zasigurno tzv. *Statenbijbel* (hrv. Državna Biblija). Nizozemska verzija Biblije nastala je u prvoj polovici 17. stoljeća i temeljila se na grčkim i hebrejskim prijevodima. Cilj prijevoda bio je pojednostavljenje jezika i istovremeno stvaranje „novog jezika“ koji bi se sastojao od različitih dijalekata i koji bi svim govornicima bio prihvatljiv (ibid.). Pokušaj prema nekim stručnjacima i nije pretjerano uspio jer je prijevod najvećim dijelom sadržavao leksik iz brabantškog dijalekta što se stanovništvu sve razvijenijeg Hollanda nikako nije svidjelo. Upravo zbog toga vjerojatno nikada nije ni došlo do dorade prvog

nizozemskog prijevoda Biblije. Prema internetskoj stranici Canon van Nederland⁵ upravo ovom prijevodu se može zahvaliti što su izrazi poput *verboden vrucht* (hrv. zabranjeno voće) i *dorn in het oog* (hrv. trn u oku) danas dijelom standardnog nizozemskog jezika.

U tih cca. 150 godina razvoja ranog novonizozemskog jezika dogodile su se neke značajne jezične promjene koje su se i do danas zadržale u standardnom jeziku. Uveden je primjerice gramatički rod koji je u početku razlikovao tri roda (muški, ženski i srednji), dok su se s vremenom, i to ponajprije na području Hollanda, muški i ženski rod stopili u jedan (*de*), dok je srednji rod ostao i dalje samostalan (*het*). Već tijekom ove faze znatno se smanjila i uporaba padeža, eventualno se još moglo naići na oblike genitiva (*ibid.*).

Tijekom druge polovice 17. stoljeća završila je faza ranog novonizozemskog jezika, a jezik koji je potom uslijedio te čiji razvoj traje još i danas naziva se jednostavno novonizozemskim jezikom. Dva razdoblja se pritom posebno ističu: 17. i 18. stoljeće te razdoblje neposredno prije i nakon Drugog svjetskog rata. Oba razdoblja su obilježena snažnim osjećajem nacionalne pripadnosti kao i ubrzanim društvenim te ekonomskim razvojem nizozemskih pokrajina.

Holandski se u tom periodu nametnuo kao glavni dijalekt, a južni dijalekti su zbog sve snažnijeg utjecaja francuskog jezika izgubili svoj utjecaj na području današnje Nizozemske. Iako je primjerice brabantiski i dalje imao utjecaja, pogotovo u većim gradovima poput Amsterdama, holandski dijalekt se zbog ekonomskog procvata tog područja postupno uspio nametnuti kao glavni jezik obrazovanja, unutarnjih pa čak i vanjskih poslova (*ibid.*). Jezik više nije bio samo za visokoobrazovane, već je bio dostupniji široj masi. 1830. godine je došlo do Belgijske revolucije kojom su se belgijske katoličke pokrajine odvojile od nizozemskih protestantskih pokrajina, čime je utjecaj flamanskog i brabantiskog na razvoj standardnog nizozemskog jezika sveden na minimum. Većina flamanskih i brabantiskih izraza u standardnom nizozemskom jeziku danas se smatraju staromodnim, čak i arhaičnim. U južnim dijalektima je primjerice izraz *opheffen* uobičajen izraz za podići, dok bi u sjevernim dijalektima taj izraz bio isključivo dio pisanog jezika, a i tamo bi se primarno koristio u prenesenom značenju. Na standardnom jeziku ekvivalent bi glasio *optillen* (Geerts 1979). Belgijskim proglašenjem nezavisnosti, holandskom dijalektu više ništa nije stajalo na putu da se nametne kao temelj standardnog jezika. Danas se za te dvije varijante nizozemskog

⁵ <https://kijkopdetijd.nl/canon/canon-van-nederland-de-statenbijbel/> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)

jezika koriste nazivi koji i više nego jasno označuju o kojim je varijantama točno riječ: *Belgisch-Nederlands* (hrv. belgijski nizozemski) i *Nederlands-Nederlands* (hrv. nizozemski nizozemski)⁶.

Neposredno prije, a pogotovo poslije Drugog svjetskog rata iznova je došlo do jačanja ideje o standardizaciji jezika. Tada se standardizacija mogla provesti još temeljitije jer su mediji poput novina i radija više-manje svima bili dostupni. 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća nastao je i termin ABN (*Algemeen Beschaafd Nederlands*; hrv. opći profinjeni nizozemski) koji je nastao unutar tzv. ABN-kringen, odnosno zajednice lingvista koji su dijelili zajednički cilj sveopće standardizacije nizozemskog jezika. Termin je od samih početaka naišao na neodobravanje šire zajednice zbog toga što samo ime implicira da ljudi koji ne govore ABN nisu profinjeni (Van den Toorn i ostali 1997). Zbog toga se kasnije termin jednostavno preimenovao u AN (*Algemeen Nederlands*; hrv. opći nizozemski), a sredinom 90-ih godina izlaskom nizozemskog i belgijskog normativnog pravopisa, odnosno tzv. Zelene knjižice (niz. *het Groene Boekje*) uveden je termin *Standaardnederlands* koji je i danas dalje u uporabi (ibid.). Za Zelenu knjižicu se može reći da je „ogledalo standardnog jezika“ jer sadrži sva pravopisna pravila i dopunjava se konstantno novim pravilima i preporukama Nizozemske jezične unije (niz. *Nederlandse Taalunie*).

Nizozemski jezik je prošao vrlo dug put da bi izgledao onako kako danas izgleda. Kako će izgledati u budućnosti, nitko sa sigurnošću ne može reći. Velik je utjecaj engleskog jezika i jezika novopridošlica pa je za pretpostaviti da će se u budućoj verziji nizozemskog jezika naći i pokoji element iz navedenih jezika. Nizozemski i njemački jezik dijele dugu jezičnu prošlost, stoga ni ne čudi što dijele toliki broj zajedničkih jezičnih elemenata.

Na temu sličnosti nizozemskog i njemačkog jezika dosad su provedena brojna istraživanja. Marc Van Oostendrop (2015) je primjerice proveo istraživanje u kojem pred njemačkom i nizozemskom djecom izgovarao riječi poput *Vater* i *Mensch* odnosno *vader* i *mens* na temelju kojih su ispitanici morali reći što bi te riječi točno trebale značiti. Rezultati su naposljetku pokazali kako su nizozemska djeca s 50 % uspješnosti ipak bolje uspjela prepoznati riječi u odnosu na njihove njemačke vršnjake (41%). Treba naglasiti kako je ovdje ipak riječ o drugačijoj vrsti istraživanja u kojoj djeca nisu dobila napisane riječi, već su im riječi izgovarali dvojezični govornici. Smatra se kako su Nizozemci uspjeli prepoznati više riječi iz razloga što njihov jezik ipak sadrži neke foneme koji u njemačkom jeziku ne postoje, dok je većina u njemačkom jeziku sadržanih fonema ipak poznata i govornicima nizozemskog jezika.

⁶ Treća varijanta nizozemskog jezika je i tzv. surinamski-nizozemski jezik koji se govori u Južnoj Americi, na području današnjeg Surinama, bivše Nizozemske Gvajane. Jezik se unatoč manjinskom nizozemskom stanovništvu za vrijeme nizozemske kolonizacije uspio nametnuti kao jedini službeni jezik, status koji u toj zemlji uživa još i danas.

Jan then Thije⁷ je primjerice opisao situaciju u kojoj su komesari tri nizozemske pogranične provincije tijekom komunikacije s njihovim njemačkim kolegama pričali na nizozemskom jeziku, dok su Nijemci koristili svoj materinjski jezik. Došli su do iznenađujućeg saznanja da su bez većih problema mogli održati komunikaciju bez upotrebe jednog zajedničkog jezika. On smatra kako razlog tome nisu samo brojne sličnosti među jezicima, već i činjenica da su govornici znali o kojim točno temama trebaju razgovarati. Tako su primjerice i neke riječi i značenja, budući da se svi govornici odlično služe stručnom terminologijom, puno toga mogli shvatiti i iz konteksta.

Valja naglasiti kako su ta istraživanja provedena isključivo među izvornim govornicima dvaju jezika, dok je istraživanje u nastavku vrlo vjerojatno i prvo istraživanje ovakve vrste koje nije provedeno među izvornim govornicima, već među ispitanicima kojima je hrvatski primarni materinjski jezik, a njemačkim jezikom se služe na jednoj od šest u nastavku opisanih razina.

Nizozemski jezik danas govori više od 24 milijuna ljudi diljem svijeta i službeni je jezik Nizozemske (uključujući i BES-otoke u karipskom otočju), Belgije, Surinama te otočića koji su nekad činili tzv. Nizozemske Antile, a danas su autonomne zemlje u sastavu Kraljevine Nizozemske (Aruba, Curaçao, Sveti Martin). Također postoji i velik broj starijih govornika nizozemskog jezika na području Indonezije, Kanade i Novog Zelanda, a na području Južne Afrike i Namibije iz nizozemskog jezika se razvio i srodni Afrikaans, jezik donjonjemačke jezične skupine koji je nastao miješanjem kolonijalnog nizozemskog jezika s jezicima lokalnog stanovništva.⁸

⁷ <http://www.taalcanon.nl/vragen/kun-je-een-taal-verstaan-zonder-deze-zelf-te-spreken/> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)

⁸ <https://taalunie.org/actueel/115/de-veelzijdige-veeltaligheid-van-zuid-afrika> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)

3. Metodološki okvir istraživanja

Nakon što su ukratko predstavljene zajednička višestoljetna povijest njemačkog i nizozemskog jezika te nekoliko ključnih trenutaka u kojima je postupno dolazilo do nastanka samostalnih jezičnih varijanti, slijede rezultati istraživanja koje bi trebalo prikazati u kojoj mjeri određena razina znanja njemačkog jezika može pomoći pri razumijevanju pisanih nizozemskih tekstova.

Prije svega je potrebno dati uvid u metodološki okvir samog istraživanja. U ovom poglavlju slijede odgovori na pitanja gdje i kako je istraživanje provedeno, koliko je ispitanika sudjelovalo u istraživanju te kako je sam ispit kojeg su ispitanici rješavali bio koncipiran. Na kraju ovog poglavlja slijedi kratki presjek glavnih istraživačkih pitanja na koja u konačnici i slijede konkretniji odgovori.

3.1. Mjesto i vrijeme provedbe istraživanja

Samo istraživanje je provedeno u strogo izoliranim uvjetima, bez uporabe interneta i bez prethodnog informiranja ispitanika o čemu je točno riječ. Jedino što su ispitanici znali je da će im tijekom rješavanja zadataka od velike pomoći biti njemački jezik. Istraživanje je provedeno unutar jednog dana (kolovoz 2021. godine), u više prostorija i bez komunikacije između ispitanika za vrijeme rješavanja ispita. U istraživanju je sveukupno sudjelovalo 18 ispitanika podijeljenih u 6 različitih skupina, a za rješavanje ispita na raspolaganju su imali maksimalno 60 minuta. S obzirom da je u istraživanju sudjelovao relativno malen broj ispitanika, logično je da je ovdje riječ o kvalitativnom istraživanju kojim se pokušava dobiti detaljniji uvid u mišljenja ispitanih osoba.

Glavni preduvjeti koje su ispitanici prije pristupanja ispitu morali ispuniti je da se na određenoj razini služe njemačkim jezikom te da nikada dosad nisu aktivno učili nizozemski jezik ili dulji period boravili na području nizozemskog govornog područja.

3.2. Podjela ispitanika

Ispitanici su bili podijeljeni u ukupno 6 skupina, a svaka od skupina predstavlja jedan od 6 stupnjeva tzv. "Zajedničkog europskog referentnog okvira za jezike". Prema navedenom referentnom okviru jezične kompetencije sežu od razine A1 do razine C2. Govornici stranog jezika na razini A1 i A2 se stoga smatraju početnicima, govornici na razini B1 i B2 samostalnim korisnicima koji se znaju služiti i kompleksnijim jezičnim elementima, dok bi govornici na razini C2, a pogotovo C1 bili gotovo istovjetni izvornim govornicima njemačkog jezika.⁹

⁹ <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/level-descriptions> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)

Svaku od navedenih razina predstavljaju po 3 kandidata koja su sukladno svojim jezičnim mogućnostima ispit pokušala riješiti na najbolji mogući način. Pri završnoj evaluaciji primarno će se u obzir uzimati rezultati svakog od 6 stupnjeva, ali u slučaju da unutar jednog od stupnjeva (A, B i C) dođe do značajnijih odstupanja, i to će biti dodatno obrazloženo.

3.3. Struktura ispita

Ispit se sastojao od uvodnog dijela, 4 smislene cjeline koje predstavljaju po jedan jezični aspekt te završnog dijela u kojem su ispitanici u nekoliko rečenica mogli podijeliti svoje mišljenje o samom ispitu te jesu li tijekom samog rješavanja primijetili nešto zanimljivo što bi za čitavo istraživanje moglo biti od značaja.

U uvodnom dijelu svaki od ispitanika je morao odgovoriti na 5 kratkih i jednostavnih pitanja kojima se želi ispitati gdje i koliko dugo je određeni ispitanik učio njemački te kako ispitanici sami ocjenjuju vlastito poznavanje njemačkog jezika navodeći i kojim od jezičnih aspekata po njihovom mišljenju najbolje vladaju. Nakon pitanja uslijedile su kratke upute u kojima se ispitanika informira o svrsi te glavnom cilju istraživanja. Ispitanici su imali priliku prikupiti maksimalnih 57 bodova, a sam sustav bodovanja osmišljen je u potpunosti samostalno. Za samo rješavanje, kao što je već prethodno navedeno, bilo je predviđeno maksimalno 60 minuta koje su ispitanicima bile i više nego dovoljne za mirno rješavanje ispita.

Nakon uvodnih riječi i pitanja uslijedio je dio ispita tijekom kojeg su ispitanici to poznavanje njemačkog jezika zaista trebali i testirati. Idući dio ispita sastojao se od 4 smislene cjeline od kojih je svaka predstavljala jedan aspekt jezika, a te su cjeline: čitanje s razumijevanjem, vokabular, gramatika i prijevod. Materijal koji je korišten u ispitu kombinacija je ispita različitih jezičnih stupnjeva (primarno od A1 do B2) preuzetih s web-stranice Nizozemskog certifikata za strani jezik¹⁰ (niz. *Certificaat Nederlands als Vreemde Taal*) Nizozemske jezične unije. Sam ispit nije bio koncipiran na način da se kandidatima čim više oteža, stoga je u ispit bilo preuzeto vrlo malo jezičnih elemenata namijenjenih stupnju C poznavanja nizozemskog jezika. Naglasak bio stavljen na potencijalno prepoznatljive strukture i jezične elemente koji se u manjoj ili većoj mjeri podudaraju u oba jezika.

Prva cjelina bila je čitanje s razumijevanjem. Ta cjelina sastojala se od 3 teksta na nizozemskom s po 6 pitanja na hrvatskom jeziku. Na čitanju s razumijevanjem ispitanici su sukladno tome mogli prikupiti maksimalno 18 bodova.

¹⁰ <https://cnavt.org/het-examen-nederlands> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)

Druga cjelina sastoji se 2 zadatka i odnosi se na nizozemski vokabular. U prvom zadatku bilo je potrebno radnji na sličici pridružiti točan glagol. S obzirom da je riječ o ukupno 15 sličica, ispitanici su ovom zadatku mogli prikupiti maksimalno 15 bodova. U drugom zadatku ove cjeline riječ je o 6 primjera koji se sastoje od niza od 4 riječi među kojima je potrebno locirati uljeza i, u slučaju da ispitanik želi osvojiti dodatne bodove, obrazložiti iz kojeg je točno razloga upravo ta riječ uljez. Tim dodatnim bodovima se želi napraviti dodatna distinkcija između osoba koje su pogodile koja je riječ uljez te osoba koje zaista shvaćaju što navedene riječi znače. Stoga je drugi zadatak ispitanicima mogao donijeti maksimalnih 12 bodova, odnosno 27 bodova u slučaju da su dodatnim obrazloženjima ostvarili dodatne bodove.

Treća cjelina stavila je u središte poznavanje gramatike njemačkog jezika. Treća cjelina sastoji se od 6 rečenica s nepravilno posloženim rečeničnim dijelova koje je potrebno prepoznati i postaviti na točnu poziciju unutar same rečenice. U naputku za rješavanje navedenog zadatka ispitanicima je i pružena pomoć na način da je izjavom "...Imajte na umu da su obje gramatike vrlo slične, ako ne čak u većini slučajeva i identične..." stavljen naglasak na sličnost njemačke i nizozemske gramatike. Ispitanici su tako dakle dobili potvrdu da ne moraju previše razmišljati o tome postoje li neka veća odstupanja pri tvorbi rečenica u navedenim jezicima, već da se jednostavno moraju prepustiti vlastitom znanju o tvorbi rečenica u njemačkom jeziku. Treća cjelina ispitanicima je mogla donijeti ukupno 6 bodova. U ovom zadatku se ovisno o pogrešci moglo osvojiti i po pola boda kako bi se ipak napravila razlika između manjih te značajnijih pogrešaka.

Četvrta, a samim time i posljednja "prava" cjelina ispita odnosila se na prijevod. U ovoj cjelini ispitanici su morali prevesti 6 rečenica s nizozemskog na hrvatski jezik, a njemački im je pritom služio isključivo kao neka vrsta međujezika, odnosno jezika koji bi im trebao biti od krucijalne pomoći pri samom prijevodu rečenica. Svaka točno prevedena rečenica donosi po jedan bod što bi značilo da je ova cjelina ispitanicima mogla donijeti maksimalno 6 bodova. Posljednja rečenica u ovom zadatku ("Kijk, die auto rijdt heel hard.") je bila svojevrsna zamka na koju će se prilikom analize rezultata posebno obratiti pozornost.

U završnom dijelu ispita ispitanici su mogli podijeliti svoje mišljenje o ispitu te navesti što su zamijetili tijekom rješavanja samog ispita. Svi odgovori relevantni za ovo istraživanje biti će navedeni i analizirani.

Treba svakako uzeti u obzir da je neke rezultate u jednu ruku potrebno uzeti i s rezervom jer je u nekim slučajevima ispitanik do rješenja mogao doći metodom eliminacije ili pak pukom srećom. To isto tako ne znači da je ispitanik cijeli ispit bez problema mogao riješiti eliminacijom ili

pogađanjem te naposljetku na takav način doći do odličnog rezultata, već da je tu također riječ o faktoru kojeg svakako valja uzeti u obzir.

3.4. Cilj istraživanja

Nakon što su predstavljeni svi najbitniji aspekti pripreme i provedbe samog istraživanja, potrebno je još jednom dobro naglasiti na koja se to točno istraživačka pitanja traže odgovori. Glavno pitanje čitavog rada je istražiti u kojoj mjeri određeni stupanj poznavanja njemačkog jezika može pomoći pri razumijevanju pisanog nizozemskog jezika.

Također se traži odgovor na pitanja kolika su zapravo odstupanja između pojedinih skupina i postoje li uopće takva odstupanja. Njemački i nizozemski jezik ipak dijele tisućljetnu zajedničku povijest te pripadaju istoj jezičnoj skupini, stoga će ispitanici ovog istraživanja moći iz prve ruke saznati u kojoj mjeri te sličnosti između dva navedena jezika mogu i prepoznati. Ispitanici će isto tako iz prve ruke moći saznati u kojoj mjeri im to znanje njemačkog jezika pomaže pri “dešifriranju” drugog germanskog jezika, a krajnji rezultati će svakakopokazati s kojim jezičnim aspektima su ispitanici imali problema, a koje su zadatke ipak uspjeli riješiti bez većih problema.

4. Analiza rezultata istraživanja

U ovom poglavlju diplomskog rada slijede i rezultati istraživanja te odgovori na glavna istraživačka pitanja ovog rada. Kao što se i ispit sastojao od 6 smislenih cjelina (Uvod, čitanje s razumijevanjem, vokabular, gramatika, prijevod s nizozemskog na hrvatski jezik i završni dio ispita), tako će se i ovo poglavlje radi bolje preglednosti sastojati od istih 6 potpoglavlja.

4.1. Uvodni dio ispita

U uvodnom dijelu ispita ispitanici su morali odgovoriti na 5 pitanja koja bi dala širu sliku o njihovom dosad stečenim kompetencijama tijekom učenja njemačkog jezika. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 18 kandidata koji su sukladno kompetencijama svrstani u jednu od 6 grupa.

U istraživanju je sudjelovalo 14 muških i 4 ženske osobe u rasponu od 22 do 28 godina. Svaki od kandidata njemački je učio minimalno u srednjoj školi. Statistički gledano u kojoj se grupi kandidat nalazi u uskoj je korelaciji s brojem godina koje je proveo učeći njemački jezik. Brojke su pokazale da 6 kandidata koji su smješteni u stupanj A u prosjeku tek 8,1 godinu uče njemački. Kandidati u stupnju B s prosjekom od 10,1 godinu su ipak znatno dulje u kontaktu s jezikom. S obzirom da je od 6 ispitanika u stupnju C troje izvornih govornika njemačkog jezika i troje studenata Germanistike nije čudno što je njihov prosjek dosegnuo visokih 17,8 godina.

Svaki od ispitanika je također potvrdio da dosad nije učio nizozemski jezik te da nije znatno razdoblje proveo na nizozemskom govornom području. Ispitanici su naposljetku dobili posljednje upute prije prelaska na praktični dio ispita.

4.2. Čitanje s razumijevanjem

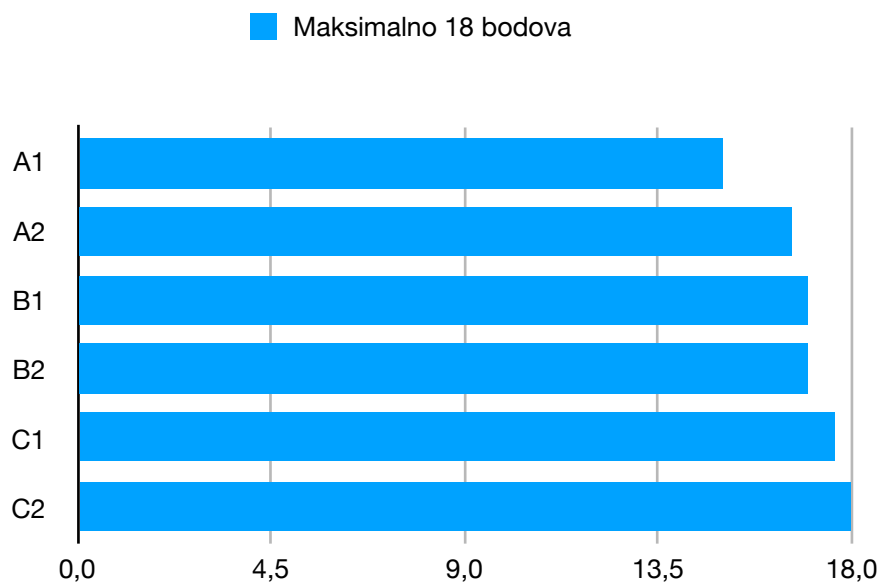
Prva cjelina praktičnog dijela ispita bila je čitanje s razumijevanjem. Rezultati su pokazali kako su se ispitanici najbolje snašli s ovakvom vrstom zadataka. Ispitanici su dobili tri različita teksta na nizozemskom jeziku (dva A2 i jedan B1) i za svaki su ispitanici dobili po 6 pitanja vezanih uz sadržaj teksta. Niti jedan od stupnjeva u prosjeku nije dobio manje od 15 od maksimalnih 18 bodova što je zapravo odličan rezultat.

Riječ je bila o tekstovima razne tematike - u prvom tekstu riječ je bilo o porastu broja stanovnika u Nizozemskoj i razlozima tog porasta, u drugom o klimi u Nizozemskoj, a u posljednjem o novim biljnim i životinjskim vrstama diljem svijeta.

Većina ispitanika je u završnom dijelu ispita navela kako ih je upravo ovaj dio ispita najviše iznenadio jer su smatrali da se puno toga moglo izvući iz konteksta te da je sve puno jasnije kad je

na raspolaganju šira slika o nekoj temi. Treba naravno i naglasiti kako su tekstovi također bili jednostavni, bez većih zamki ili kompleksnijih konstrukcija, stoga ni ne čudi što su se ispitanici uspjeli poprilično dobro snaći s nizozemskim tekstovima.

4.3. Vokabular

Grafikon 1. Rezultati 1. dijela ispita (Čitanje s razumijevanjem)

Potom je uslijedila cjelina koja je gotovo svim kandidatima bila najproblematičnija. Cjelina o vokabularu sastojala se od dva zadatka koja su ispitanicima mogla donijeti maksimalno 27 bodova. U prvom zadatku morali su se upariti glagoli s radnjama na sličicama. Glagoli su također varirali od stupnja A1 (*denken, repareren, springen*) čiji se njemački ekvivalenti (*denken, reparieren, springen*) gotovo identično pišu pa sve do malo složenijih glagola (*ophangen, invullen, afscheid nemen*) za čije bi se shvaćanje ipak trebalo malo bolje služiti njemačkim jezikom (*aufhängen, ausfüllen, Abschied nehmen*). No, važno je naglasiti kako se u ovom zadatku do rješenja ipak moglo doći pukom srećom ili metodom eliminacije poznatih glagola tako da će drugi zadatak ove cjeline ipak malo pomnije prikazati stvarno stanje stvari. Većina ispitanika iz nižih stupnjeva (A1-B1) većinu svojih bodova prikupila je upravo u prvom zadatku.

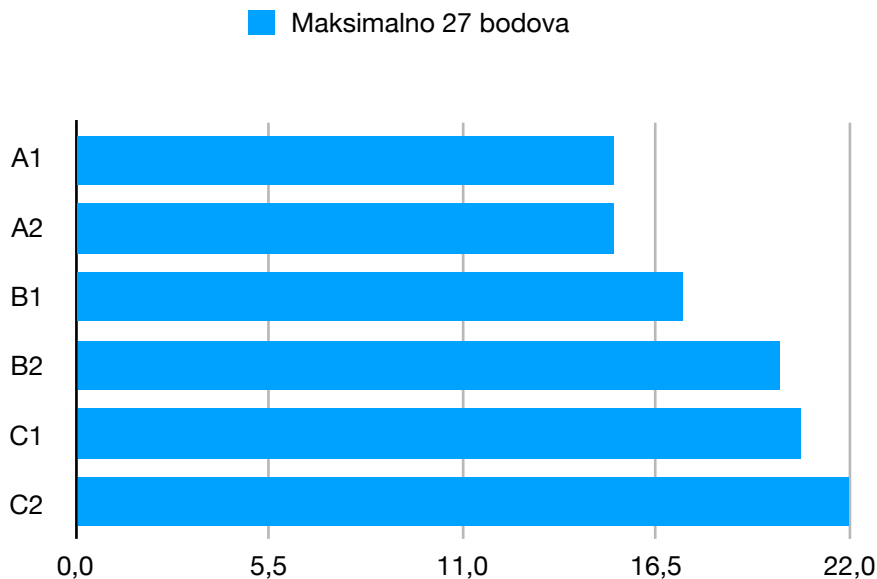
Drugi zadatak bio je ipak znatno teži i koncipiran na način da se konkretnije može vidjeti tko razumije o čemu je riječ, a tko ne. Ispitanici su dobili 6 nizova od 4 riječi među kojima su morali locirati uljeza. Ispitanici su isto tako dobili priliku da, u slučaju da znaju iz kojeg točno razloga upravo ta riječ uljez, svoj odabir obrazložiti te tako za svaki točan odgovor dobiti dodatan bod. Ponuđeni su bili sljedeći nizovi riječi:

hond - boom - kat - paard
vrolijk - tevreden - gelukkig - woedend
appel - citroen - bloemkool - banaan
oud - zoet - scherp - zout
muts - kleding - overhemd - pantoffel
lever - maag - voet - nier

Većina ispitanika, pa čak i oni nižih stupnjeva uspjeli su prepoznati, čak i navesti točan razlog zbog kojih su *boom* (njem. *Baum*) i *bloemkool* (njem. *Blumenkohl*) uljezi. Primjerice posljednji primjer u kojem je trebalo prepoznati da je riječ o tri organa (njem. *Leber, Magen, Niere*) točno su riješili isključivo pripadnici stupnjeva C1 ili C2. Četvrti primjer pokazao se najtežim jer niti jedan ispitanik nije uspio navesti točan razlog zbog kojeg je u ovom slučaju *oud* (*alt*) uljez. Preostale tri riječi su okusi (njem. *süß, scharf, salzig*) koje je u ovom slučaju negovornicima nizozemskog jezika ipak bilo suviše komplicirano za prepoznati.

Zbroje li se oba zadatka dolazi se do idućih rezultata:

U konačnici se pokazalo kako je drugi zadatak ipak učinio svoje, stoga su bolji poznavatelji njemačkog jezika (C2 - 22 boda; C1 - 20,6 bodova) uspjeli napraviti značajnu prednost nad

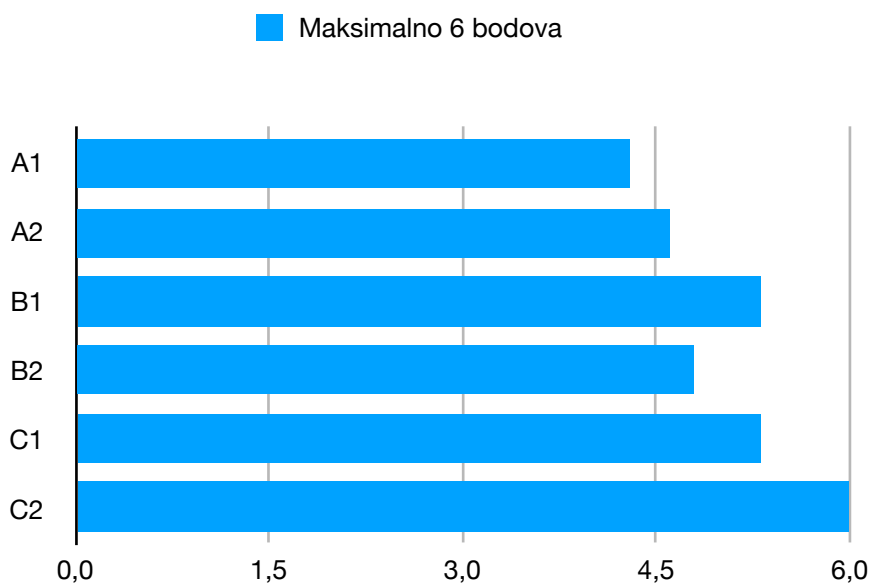
Grafikon 2. Rezultati 1. dijela ispita (Vokabular)

ispitanicima nižih stupnjeva (A1 i A2 - 15,3 boda). Vokabular je ipak ono što napredni govornici imaju značajno razvijenije od slabije rangiranih ispitanika pa ni ne čudi što se svakim nižim stupnjem bilježi i progresivni pad osvojenih bodova u ovoj cjelini.

4.4. Gramatika

Treću cjelinu činio je jedan gramatički zadatak u kojem su ispitanici morali prepoznavanjem rečeničnih dijelova doći do pravilnog rečeničnog slijeda. Rečenice nisu bile pretjerano komplicirane. Naglasak je primarno stavljen na prepoznavanje jednostavnijih rečeničnih dijelova i primjenjivanje znanja njemačke gramatike. U objašnjenju zadatka ispitanici su također dobili uputu da previše ne razmišljaju, već da se oslone isključivo na ono što znaju iz njemačkog jezika.

U ovom zadatku su ispitanici mogli dobiti i polovične bodove, u slučaju da nisu napravili pregrubu pogrešku poput krivog redoslijeda predikata u rečenici ili potpuno krive tvorbe upitne rečenice. Polovični bodovi su se dodjeljivali kada bi primjerice došlo do krivog redoslijeda priložnih oznaka. Najveći broj ispitanika pogriješio je upravo na tvorbi jedine upitne rečenice u zadatku (*je – over – de vraag – nagedacht – wel – goed – heb ?*) jer nisu prepoznali da *heb* (njem. *hast*) ide na prvo mjesto, već su rečenicom većinom započinjali s *nagedacht* (njem. *nachgedacht*). Rezultati pokazuju da su izvorni govornici i ovaj put bez problema odnijeli maksimalan broj bodova. Na Grafikonu 3. u usporedbi s prva dva grafikona ne bilježi se progresivni pad, već je

Grafikon 3. Rezultati 1. dijela ispita (Gramatika)

situacija poprilično zamršena. Kandidati stupnja B1 su primjerice ispit riješili s istim prosječnim brojem bodova kao i studenti Germanistike odnosno ispitanici stupnja C1. Gledajući u globalu svi ispitanici su ovaj dio ispita vrlo dobro riješili.

4.5. Prijevod s nizozemskog na hrvatski jezik

Posljednja cjelina praktičnog dijela ispita sastojala se od 6 rečenica na nizozemskom jeziku koje su ispitanici morali prevesti na hrvatski jezik upotrebljavajući pritom njemački kao svojevrsni međujezik. Rečenice također nisu bile komplicirane, već su varirale od jednostavnih pa sve do upitnih i jednostavno složenih. Rečenice su bile sljedeće:

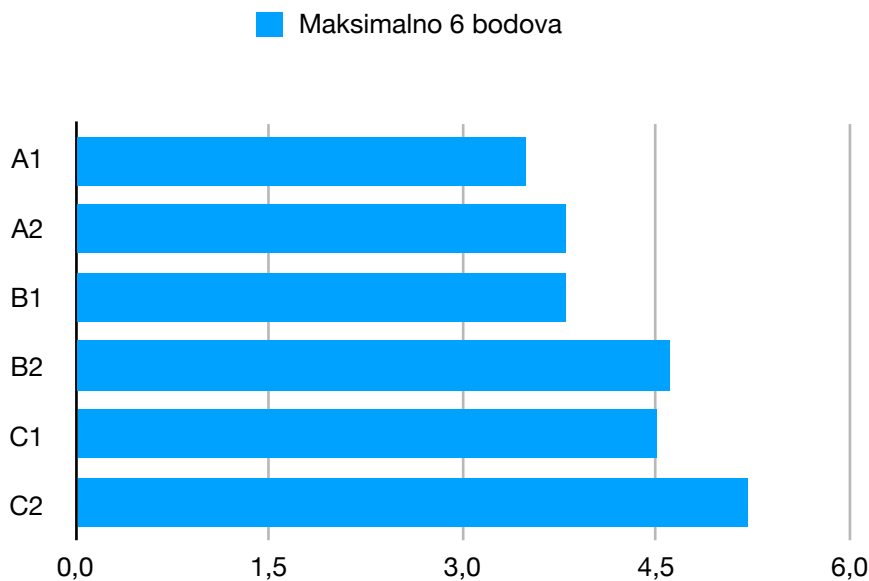
- *Volgende week ben ik in Parijs voor een kunsttentoonstelling.*
- *Wat zou je doen als je de loterij zou winnen?*
- *Hij heeft zes maanden in Newcastle gewoond. Daarna is hij naar Leeds verhuisd en nu woont hij in Oxford.*
- *Waar is je vader? Hij helpt mijn moeder.*
- *Vorige week heb ik een nieuwe computer gekocht.*
- *Kijk, die auto rijdt heel hard.*

Sve osim druge i posljednje rečenice bile su vrlo jednostavne te je samo trebalo prepoznati o kojim točno glagolskim vremenima i subjektima riječ čiji su ekvivalenti na njemačkom jeziku poprilično slični, dok su druga i posljednja rečenica u sebi skrivale manju “zamku”. Velik broj ispitanika je drugu rečenicu preveo bez uporabe hipotetskog faktora kojeg *zou* donosi u rečenicu. U tom su slučaju, ako je sve ostalo bilo uredno, mogli dobiti pola boda, dok su isključivo ispitanici koji su rečenicu preveli kao “Što bi učinio kada bi osvojio lutriju?” dobili maksimalan broj bodova.

Posljednja rečenica je savršen primjer onog što se naziva “lažnim prijateljima” (niz. *valse vrienden*; njem. *falsche Freunde*). Iako si 7 od ukupno 18 ispitanih kandidata nije ni dalo priliku pa su tu rečenicu ostavili nedovršenom, ukupno 6 ispitanika je ipak “upalo u zamku” i napisalo “da se auto teško vozi” što bi u principu velik broj nepoznavatelja nizozemskog jezika također odgovorio, pogotovo jer postoje gotovo jednaki ekvivalenti u engleskom (*hard*) i njemačkom jeziku (*hart*).

Neki ispitanici su ovu rečenicu čak točno preveli, ali tu stupanj kompetencija nije igrao nikakvu ulogu. Ukupno četvero ispitanika je točno prevelo ovu rečenicu, od toga samo jedan izvorni govornik. Bila u pitanju sreća ili ne, neki ispitanici su logičnim promišljanjem u konačnici ipak uspjeli doći do točnog odgovora.

I ovaj put su se izvorni govornici pokazali najkompetentnijim te su se s prosječna 5,2 boda ponovno

Grafikon 4. Rezultati 1. dijela ispita (Prijevod s nizozemskog na hrvatski jezik)

našli na prvom mjestu. Prijevod je u konačnici prošao sukladno očekivanjima, iako nije bilo očekivano da će primjerice posljednju rečenicu točno prevesti samo četvero od 18 ispitanih osoba.

4.6. Završni dio ispita i konačna statistika

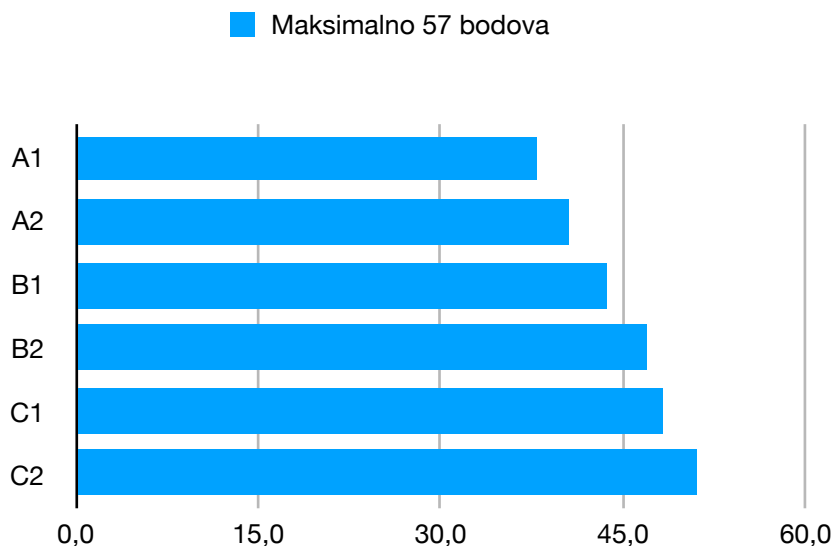
U završnom dijelu ispita ispitanici su dobili priliku u nekoliko rečenica podijeliti svoja iskustva ili zanimljivosti koje su zamijetili tijekom rješavanja ispita. Većina kandidata izrazila je kako im je čitanje s razumijevanjem bila najmanje problematična cjelina jer su imali ponuđena rješenja te su iz čitavog konteksta mogli bolje pretpostaviti što bi riječ točno mogla značiti te tako lakše naći i ekvivalent u njemačkom jeziku.

Neki ispitanici izrazili su veliko iznenađenje jer su tek kad su malo više čitali nizozemski jezik shvatili koliko on zapravo slični njemačkom jeziku te da im je “apsurdno” da govoreni nizozemski toliko drugačije zvuči od primjerice govorenog njemačkog bez obzira što je zapravo riječ o dva neovisna jezika. Smatraju kako nikada ne bi imali ovako dobre rezultate, neovisno o samom stupnju kompetencija, da je riječ o govorenom nizozemskom od strane izvornog govornika.

Nekoliko ispitanika je također konstatiralo kako smatraju da osoba koja se odlično služi njemačkim jezikom puno lakše može naučiti i nizozemski jezik od osoba koje uopće ne govore njemački jezik. To bi svakako bila zanimljiva tema za neko novo i naravno mnogo opširnije istraživanje.

Konačna statistika izgleda ovako:

Izvorni govornici su s prosjekom od 51,1 i očekivano odnijeli najviše bodova. Time je u principu i potvrđeno glavno istraživačko pitanje da njemačke kompetencije mogu biti od velike pomoći pri

Grafikon 5. Ukupni rezultati

ophođenju s pisanim nizozemskim jezikom te da su i nakon toliko godina od jezične neovisnosti i dalje vidljive tolike sličnosti između dva jezika. Posljednja dva mjesta su očekivano zauzela dva najniža stupnja (A1 - 38 bodova; A2 - 40,3 boda).

Također je i vrlo zanimljivo da i kod konačnih rezultata postignuti broj bodova ispitanih grupa u potpunosti korelira sa stupnjem poznavanja njemačkog jezika. To znači da svakim nižim stupnjem postupno pada i broj postignutih bodova. To isto tako ne znači da je apsolutno svaki ispitanik postigao bolji rezultat od svih onih ispitanika koji su svrstani u niže stupnjeve. Tako je primjerice jedna ispitanica iz grupe B1 sakupila veći broj bodova od 2 ispitanika iz grupe B2 i jedan ispitanik iz grupe A1 ispit bolje riješio od dvije ispitanice osobe iz grupe A2. Oscilacije unutar samih stupnjeva u svakom slučaju postoje, ali prosjek pokazuje kako je rast odnosno pad između pojedinih stupnjeva i dalje stabilan.

5. Zaključak

Nizozemski i njemački jezik dijele dugu zajedničku povijest. Od nastanka misterioznog proto-germanskog jezika iz kojeg su se razvili svi danas živući, ali i oni izumrli germanski jezici (prije svega gotski jezik) pa sve do dolaska Germana na područje zapadne, sjeverne i središnje Europe.

Trenutak koji je polako pokrenuo priču o nastanku samostalnih jezičnih varijanti danas poznatih kao nizozemski i njemački jezik bio je prije svega početak tzv. starovisokonjemačkog glasovnog pomaka početkom prošlog tisućljeća. Iz smjera Austrije, južne Njemačke i Nizozemske počele su se nametati posve nove glasovne promjene koje su uvelike utjecale na jezik navedenih područja, dok su nizozemski, ali i donjonjemački bili izuzeti. Iz tog razloga ni ne čudi da je jezik kojim se još uvijek služi primarno starije stanovništvo sjevernih zemalja Savezne Republike Njemačke (njem. *“Plattdeutsch”* odn. donjonjemačka varijanta njemačkog jezika) i dalje mnogo sličniji nizozemskom od standardnog njemačkog jezika (njem. *“Standarddeutsch”* ili *“Hochdeutsch”*).

Nizozemski jezik kakav poznajemo danas morao je proći kroz tri različite faze razvoja. Riječ je o sljedećim fazama: staronizozemska (cca. 700.-1150. godine), srednjonizozemska (cca. 1150.-1500.godine) i novonizozemska faza koja je počela u 15. stoljeću te traje sve do danas. Ideja o pravoj jezičnoj standardizaciji počela se protezati već u ranijim fazama novonizozemskog jezika, ali konačnom pojavom medija, poput radija i televizije, ta ideja se napokon mogla mnogo jednostavno provesti.

Isto tako je i istraživanje koje je uslijedilo nakon teorijskog dijela dalo uvid u to koliko zapravo njemački jezik može pomoći pri čitanju nizozemskog, ispitanicima dotad praktički u potpunosti nepoznatog jezika. Glavno istraživačko pitanje ovog rada htjelo je ispitati u kojoj mjeri poznavanje njemačkog jezika može pomoći pri razumijevanju pisanog nizozemskog jezika. Kako bi dobili odgovor na to pitanje provedeno je kvalitativno istraživanje u kojem je 18 ispitanika podijeljenih u 6 grupa prema “Zajedničkom referentnom okviru za jezike”, pri čemu su u grupu A1 svrstani ispitanici koji raspolažu najmanjim znanjem o njemačkom jeziku, dok su grupi C2 bili pridruženi izvorni govornici njemačkog jezika, morali riješiti ispit strukturiran kao 4 smislene cjeline od kojih svaka označava jednu bitnu stavku jezične kompetencije. 4 cjeline o kojima je riječ su: čitanje s razumijevanje, vokabular, gramatika i prijevod s nizozemskog na hrvatski jezik. Pritom se ispit temeljio na nizozemsko-hrvatskoj jezičnoj kombinaciji, a njemačkim su se ispitanicima služili isključivo kao međujezikom koji bi pomogao pri razumijevanja rečenica na nizozemskom s kojim većina ispitanika do trenutka sudjelovanja u istraživanju nikad nije imala doticaj.

Rezultati istraživanja su jasno pokazali kako je razumijevanje nizozemskih rečenica uvelike uvjetovano poznavanjem njemačkog vokabulara i gramatičkih pravila. U svakoj od cjelina najveći broj bodova su odnijeli izvorni govornici (C2) što je u potpunosti potvrdilo glavnu tezu ovog diplomskog rada. Isto tako se željelo istražiti u kojoj mjeri će to poznavanje njemačkog jezika pomoći i hoće li primjerice predstavnici stupnja C2 onda u svakom segmentu biti bolji od ispitanika iz nižih stupnjeva. Rezultati su pokazali kako ponekad može doći manjih odstupanja jer je primjerice ispitanica iz stupnja B1 sveukupno gledajući sakupila veći broj bodova od dva ispitanika iz stupnja B2 što se svakako može smatrati iznimkom jer se usporedbom prosječnog broja bodova svakog pojedinog ispitanika iz svake pojedine grupe došlo do rezultata da je svaki idući stupanj ipak za nekoliko posto bolje riješio ispit.

Za kraj su ispitanici podijelili vlastita mišljenja i zanimljivosti koje su zamijetili tijekom rješavanja ispita. Dvije izjave također bi mogle biti i teme za potencijalna buduća istraživanja. Jedan od ispitanika smatra kako je osobama koja se odlično služe njemačkim jezikom daleko lakše naučiti nizozemski jezik nego osobama koje nisu toliko upoznati s njemačkim jezikom. Tu bi se moglo provesti višemjesečno istraživanje u kojem bi se primjerice govornika njemačkog jezika i govornika nekog potpuno drugog jezika sličnih intelektualnih kapaciteta redovito slalo na tečaj nizozemskog te bi se provedbom različitih ispitivanja i pismenih ispita pokušalo provjeriti hoće li Nijemac u tom periodu napraviti značajniji iskorak u odnosu na drugog odnosno druge ispitanike. Više ispitanika je pak izjavilo kako smatraju da je bila riječ o govorenom nizozemskom jeziku da nikako ne bi uspjeli sakupiti toliko broj bodova. S tom izjavom bi se i ja osobno složio jer kao germanist i nederlandist sa sigurnošću mogu reći kako je razumijevanje govorenog nizozemskog jezika jedan od aspekata koji i meni osobno nakon više godina učenja jezika ponekad teško pada.

Što se tiče mojih očekivanja, rezultati se gotovo u potpunosti podudaraju s onim što sam ja osobno očekivao prije provedbe samog istraživanja. Na temelju vlastitog iskustva mogao sam i prije same provedbe reći da će poznavanje njemačkog jezika zasigurno biti od velike koristi tijekom sudjelovanja u istraživanju što su naposljetku i sami rezultati pokazali. Dakle, postavljene teze su se u konačnici i potvrdile. Smatram kako je istraživanje dalo dobar uvid u mišljenja osoba koje znaju njemački jezik, ali do trenutka rješavanja ispita još nikada nisu bili u kontaktu s nizozemskom jezikom. Sama tema je svakako zanimljiva i definitivno ima potencijala da se na ovaj način provede i znatno detaljnije istraživanje u kojem bi se ispitalo mišljenje te znanje puno šireg kruga ljudi. Njemački i nizozemski svakako i dan danas dijele brojne sličnosti, ali kako će teći daljnji razvoj dvaju jezika u idućim stoljećima i tisućljećima, to samo vrijeme može pokazati.

6. Literatura

- Anthony, Buccini, i Moulton William. 1998. „*Germanic Languages - The Emergence of Germanic Languages*“. U Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Germanic-languages>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Belemans, Rob, i Ronny Keulen. 2004. *Belgisch-Limburs*. Taal in stad en land 1. Tielt: Lannoo.
- Blockmans, Willem Pieter, i Walter Prevenier. 1999. *The Promised Lands: The Low Countries under Burgundian Rule, 1369-1530*. The Middle Ages Series. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Cannon, Garland. 1971. „*Sir William Jones's Indian Studies*“. *Journal of the American Oriental Society* 91 (3): 418–25. <https://doi.org/10.2307/600260>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Council of Europe. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/level-descriptions> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Freedman, David A., i William S.-y Wang. 1996. „Language polygenesis: a probabilistic model“.
- Guillan, Oihana. 2017. „*Speaking Euskera: The Basque Language Surrounded by Mystery*“. Urban Adventures (blog). <https://www.urbanadventures.com/blog/speaking-euskera-the-basque-language-surrounded-by-mystery/>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. 2021. „*diftong*“. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15047> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. 2021. „*Grimmov zakon*“. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=23402>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. 2021. „*Kelti*“. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=31134>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. 2021. „*redukcija*“. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=52186>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)

- Hogenhout-Mulder, Maaïke. 2007. *Cursus Middelnederlands 284*.
- Janssens, Guy i Marynissen. 2005. *Het Nederlands vroeger en nu*. ACCO.
- Johns, Adrian. 2013. „*The Uses of Print in the History of Science*“. *The Papers of the Bibliographical Society of America* 107 (4): 393–420. <https://doi.org/10.1086/680828>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Jones, Sir William. 1824. *Discourses Delivered before the Asiatic Society: And Miscellaneous Papers, on the Religion, Poetry, Literature, Etc., of the Nations of India*. Printed for C. S. Arnold.
- Kapović, Mate. 2008. *Uvod u indoeuropsku lingvistiku: pregled jezika i poredbena fonologija*. Zagreb: Matica Hrvatska.
- Kapović, Mate, Anna Giacalone Ramat, i Paolo Ramat. 2017. *The Indo-European Languages*. Taylor & Francis.
- Kloeke, Gesinus Gerhardus. 1927. *De Hollandsche expansie in de zestiende en zeventiende eeuw en haar weerspiegeling in de hedendaagsche Nederlandsche dialecten*. 's Gravenhage: Martinus Nijhoff.
- Lieberman, Philip H., Dennis H. Klatt, i William H. Wilson. 1969. „*Vocal Tract Limitations on the Vowel Repertoires of Rhesus Monkey and Other Nonhuman Primates*“. *Science* 164 (3884): 1185–87. <https://doi.org/10.1126/science.164.3884.1185>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Moseley, Christopher. 2010. „*UNESCO Atlas of the World's Languages in danger*“. <http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap.html>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Nederlandse Taalunie. <https://taalunie.org/actueel/115/de-veelzijdige-veeltaligheid-van-zuid-afrika> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Oostendrop, Marc van. 2015 <https://neerlandistiek.nl/2015/04/is-duits-verstaanbaarder-dan-nederlands/> (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Osterkamp, Jan. 2015. „*Europas Gene und Sprache: Indoeuropäisch kommt aus der Steppe*“. <https://www.spektrum.de/news/indoeuropaeisch-kommt-aus-der-steppe/1335235>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Owyang, Kelsey. 2018. „*Chinese Ma: A Petite Word with the Power to Pump Up Your Proficiency*“. <https://www.fluentu.com/blog/chinese/chinese-ma/>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)

- Patekar, Jakob. 2012. „Tumačenje obeznačene riječi *there*“. Jezik kao informacija - knjiga sažetaka, 103.
- Sanders, Willy. 1968. „*Zu den Altniederfränkischen Psalmen*“. Zeitschrift für deutsches Altertum und deutsche Literatur 97 (2): 81–107.
- Bree, Cor van. 2007. „*Historische Grammatica van het Nederlands*“. DBNL. https://www.dbnl.org/tekst/bree001hist02_01/bree001hist02_01_0012.php. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Broek, Jessie van den. bez dat. „*Hebben alle talen dezelfde oorsprong?*“ NPO Kennis. <https://npokennis.nl/longread/7679/hebben-alle-talen-dezelfde-oorsprong>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Toorn, M. C. van den, Pijnenburg, W. J. J., Van Leuvensteijn, J. A. i Van der Horst., J. M. 1997. *Geschiedenis van de Nederlandse taal*. Amsterdam: Amsterdam University Press. <https://doi.org/10.5117/9789053562345>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Oostendorp, Marc van. 2021. „*Bijbel van Wulfila*“. Neerlandistiek. <https://neerlandistiek.nl/2021/04/bijbel-van-wulfila/>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Oostrom, F. P. van. 2013. *Wereld in woorden: geschiedenis van de Nederlandse literatuur, 1300-1400*. Derde druk. *Geschiedenis van de Nederlandse literatuur*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.
- Sprundel, Mariska van. 2016. „*Het spraakkanaal van apen is klaar voor taal*“. NEMOKennislink. <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/het-spraakkanaal-van-apeen-is-klaar-voor-taal/>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Thijs, Jan. <http://www.taalcanon.nl/vragen/kun-je-eeen-taal-verstaan-zonder-deze-zelfte-spreken/> (posljedni put pristupljeno 12. Veljače 2022. godine)
- Van, Michiel de. 2012. „*Wanneer zijn talen familie van elkaar?*“ Taalcanon (blog). <http://www.taalcanon.nl/vragen/wanneer-zijn-talen-familie-van-elkaar/>. (posljednji put pristupljeno 12. veljače 2022. godine)
- Vujatović, Zorana. 2011. *Teorije o doseljenju Indoeuropljana*
- Whobrey, William, Brian Murdoch, James N. Hardin, Malcolm Kevin Read, i Brian O. Murdoch. 2004. *Early Germanic Literature and Culture*. Boydell & Brewer.

7. Privetak

Ime i prezime:

Datum:

NAPOMENA: Prije rješavanja samog ispita molim Vas da obratite pozornost i odgovorite na sljedeća pitanja koja će biti od velikog značaja pri analizi rezultata.

1) Koji je Vaš stupanj poznavanja njemačkog jezika? (Zaokružite.)

- a) A2
- b) A1
- c) B2
- d) B1
- e) C2
- f) C1

2) Gdje ste učili/učite njemački jezik? (NAPOMENA: Moguće odabrati više odgovora)

- a) osnovna škola
- b) srednja škola
- c) fakultet
- d) škola stranih jezika

3) Kako osobno vrednujete Vaše znanje njemačkog jezika s obzirom na stečenu razinu?

4) Koliko dugo ste učili/učite njemački jezik? _____

5) Koji ste od navedenih jezičnih elemenata po Vašem mišljenju najbolje savladali? (Zaokružite.)

- a) gramatika
- b) vokabular
- c) čitanje
- d) pisanje

KRATKE UPUTE: Istraživanje u nastavku provodi se u svrhu izrade diplomskog rada na Katedri za nederlandistiku Odsjeka za germanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Ovim se istraživanjem pokušava ispitati uolikoj mjeri poznavanje njemačkog jezika može doprinijeti razumijevanju pisanog nizozemskog jezika, počevši od samog vokabulara pa sve do njegovih jezičnih i gramatičkih struktura. Istraživanje se provodi u kontroliranim uvjetima, bez uporabe interneta i prethodnog ponavljanja gradiva njemačkog jezika. Istraživanje se sastoji od 4 dijela, a u svakom od ta 4 dijela dobiti ćete detaljnije upute što točno trebate raditi. Maksimalan broj bodova koji možete osvojiti iznosi 57, a za rješavanje ispita na raspolaganju Vam stoji 60 minuta. Sretno!

1) Prvi dio istraživanja sastoji se od 3 različita teksta, a u nastavku svakog teksta nalazi se po 6 pitanja na koja je potrebno odgovoriti. Tekstovi su na nizozemskom jeziku, a pitanja na hrvatskom jeziku. Pročitajte tekstove i pokušajte točno odgovoriti na što više pitanja. Svaki točan odgovor donosi 1 bod. U ovom dijelu možete osvojiti maksimalno 18 bodova.

PRVI TEKST:

Meer mensen in Nederland

In Nederland wonen nu meer dan 17 miljoen mensen. Om precies te zijn: 17.208.970. In het jaar 2000 waren dat er bijna 16 miljoen. Al jaren komen er steeds meer Nederlanders bij. Ongeveer 100 jaar geleden woonden er nog maar 5 miljoen mensen in ons land. Nu zijn dat er dus meer dan 17 miljoen. Het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) denkt dat er in 2060 ongeveer 18,4 miljoen mensen zullen zijn.

Geboren

Er worden in Nederland steeds minder kinderen geboren. Hoe komt het dat er dan toch steeds meer mensen bijkomen? Dat komt vooral doordat er minder mensen doodgaan, want Nederlanders worden steeds ouder. Maar ook komen er veel mensen uit het buitenland naar Nederland.

Meer oude mensen

Waarom zijn er steeds meer oude mensen in Nederland? Ten eerste omdat er tussen 1945 en 1965 heel veel baby's geboren werden. Veel meer dan in de jaren daarna. Die mensen worden nu dus allemaal oud. Maar de mensen in Nederland worden ook steeds ouder: ze gaan later dood. En ze blijven ook langer gezond. Dat komt bijvoorbeeld door meer hygiëne, betere voeding en betere zorg.

Dat is natuurlijk goed nieuws. Maar het geeft ook problemen. Bijvoorbeeld omdat oude mensen niet meer werken. En het is wel belangrijk dat er genoeg mensen zijn om de bejaarden te blijven verzorgen, zoals artsen en verplegers. En natuurlijk zijn er ook veel mensen nodig voor de andere beroepen, zoals leraren en bouwvakkers. Ook willen oude mensen nog wel goed leven. En goed leven kost geld. Dat geld moet verdiend worden door jonge mensen. Maar er zijn steeds minder jonge mensen om dat geld te verdienen. Een derde probleem is dat oude mensen wel langer gezond blijven, maar tenslotte toch vaak ziek worden. Dat kost ook veel geld: bijvoorbeeld voor ziekenhuizen en dokters, maar ook voor de zorg.

Wat gaat er veranderen?

Mensen zullen steeds ouder worden. De helft van de meisjes die nu geboren worden, wordt bijvoorbeeld meer dan 100 jaar oud. En 33 % van de nu geboren jongens wordt ook 100 jaar of ouder. Veel mensen denken dat we daarom langer moeten blijven werken. De leeftijd dat mensen pensioen krijgen is nu al verhoogd van 65 naar 67 jaar. En dat zal misschien al snel nog hoger worden. Ook denken veel jonge mensen dat ze later veel minder pensioen zullen krijgen. Ze denken dus dat ze zelf meer geld moeten sparen om later, als ze oud zijn, toch nog een goed leven te hebben.

PRVI ZADATAK (Zaokružite jedan odgovor):

1) Hoće li 2060. godine u Nizozemskoj živjeti više ili manje ljudi?

- a) Više.
- b) Manje.
- c) Ne piše u tekstu.

2) Iz kojeg je točno razloga sve više ljudi u Nizozemskoj?

- a) Nizozemci sve duže žive, ali i sve više ljudi dolazi živjeti u Nizozemsku
- b) Sve manje ljudi se seli u druge države.
- c) Rađa se sve više djece.

3) Zašto je u Nizozemskoj sve veći broj starije populacije?

- a) Zato što ljudi žive duže nego prije.
- b) Zato što je između 1945. i 1962. rođeno puno djece.
- c) Oba odgovora su točna.

4) Koji je problem nastao zbog sve većeg broj starijih ljudi?

- a) Starije osobe više ne rade, ali im je i dalje potreban novac.
- b) Starije osobe se ne hrane zdravo i higijena im nije pretjerano važna.
- c) Starije osobe više nemaju djece i ne žele više raditi.

5) Što u tekstu piše o djevojčicama i dječacima koji se sada rađaju?

- a) Oni će živjeti kraće od osoba rođenih između 1945. i 1962. godine.
- b) Više djevojčica nego dječaka će doživjeti 100. godinu.
- c) Dječaci će biti zdraviji od djevojčica.

6) Zašto mladi ljudi misle da moraju više štedjeti?

- a) Zato što će u budućnosti penzije biti sve niže.
- b) Zato što su primjerice automobili, ali i nekretnine sve skuplje.
- c) Zato što žele imati više djece.

DRUGI TEKST:

Het klimaat in Nederland

Het is in Nederland niet vaak heel koud, en ook niet vaak heel warm. De gemiddelde temperatuur is 10 graden. Natuurlijk is het in de zomer warmer. En in de winter is het vaak kouder: het kan dan sneeuwen en vriezen.

Sommige mensen zeggen dat het in Nederland bijna altijd regent. Maar dat is niet waar: het regent maar 8% van de tijd. Ook regent het in de winter een beetje meer dan in de zomer. In totaal valt er ongeveer 80 centimeter regen per jaar.

Het klimaat verandert

In de hele wereld wordt het warmer, en ook in Nederland. Sinds 1900 is het in Nederland 1,7 graden warmer geworden. En sinds 1950 valt er 20% meer regen. Het is niet zo dat het meer dagen regent. Maar áls het regent, regent het harder: er valt meer water, soms in een korte tijd.

Hoe verandert het klimaat in de wereld?

Het wordt dus in de hele wereld warmer. En in sommige landen wordt het ook veel droger, zoals in Noord-Afrika, het Midden-Oosten en ook in Zuid-Europa. Dat kan problemen geven: er is dan misschien straks te weinig water, en ook te weinig voedsel.

Een ander probleem is dat het ijs op de wereld sneller smelt: het ijs wordt water en komt in de zee. De zee wordt dus hoger. Dat kan problemen geven voor lage landen die aan de zee liggen, zoals Bangladesh en Nederland.

DRUGI ZADATAK (Zaokružite jedan odgovor):

1) Što u tekstu piše o temperaturama u Nizozemskoj?

- a) Nije često prehladno, ali ni prevruće.
- b) Ljeta su mnogo toplija od onih u Njemačkoj ili Belgiji.
- c) Zime su mnogo hladnije nego u ostalim državama u Europi.

2) Što je točno?

- a) U Nizozemskoj gotovo uvijek pada kiša.
- b) Ljeti češće pada kiša nego zimi.
- c) U Nizozemskoj kiša pada ukupno 8 % godišnje.

3) Kakve su se vremenske promjene dogodile u Nizozemskoj?

- a) Postalo je toplije i pada manje kiše.
- b) Postalo je toplije i pada više kiše.
- c) Više je kiše i češće puše vjetar.

4) Koja je od sljedećih tvrdnji točna?

- a) Više je kišnih dana.
- b) Kada pada kiša, onda je to ljeti.
- c) Kada pada kiša, onda padne više kiše odjednom.

5) Gdje bi uskoro moglo doći do nestašice vode i hrane?

- a) u Sjevernoj Africi.
- b) U Nizozemskoj.
- c) U Bangladešu.

6) Zašto bi Nizozemska i Bangladeš mogli biti u velikim problemima ako se otopi velika količina leda?

- a) Riječ je o zemljama koje se nalaze uz more i ispod površine more, a razina mora je sve viša.
- b) Biti će mnogo hladnije i velik broj biljaka će izumrijeti.
- c) Oba odgovora su točna.

TREĆI TEKST

Nieuwe planten en dieren

Apen, koeien en katten zijn bekende dieren: ze komen op veel plaatsen in de wereld voor.

En zo zijn er ook veel bekende planten en bomen, zoals een dennenboom of een lavendelplant. Maar af en toe ontdekken onderzoekers nieuwe dieren en planten; planten en dieren die nog nooit iemand heeft gezien. En niemand wist dat ze bestonden.

Nieuw-Guinea

De laatste jaren zijn op veel plekken nieuwe planten en dieren ontdekt. In het land Nieuw-Guinea bijvoorbeeld. Nieuw-Guinea ligt in Azië, vlakbij het land Indonesië. De nieuwe planten en dieren zijn ontdekt in een jungle.

In deze jungle was nog nooit iemand geweest. Er wonen geen mensen en er zijn geen wegen. De bomen staan zo dicht op elkaar, dat eigenlijk niemand er kan komen.

Ook is het er erg mistig. Toch is het onderzoekers gelukt om in de jungle te komen.

Vogels

De onderzoekers ontdekten er allerlei nieuwe dieren en planten. Bijvoorbeeld een nieuwe soort vogels: de honingeters.

Ook zagen de wetenschappers paradijsvogels in de jungle. Dat is heel bijzonder want iedereen dacht dat de paradijsvogel was uitgestorven.

Saba

Bij de Nederlandse Antillen zijn ook nieuwe planten en dieren gevonden. De Nederlandse Antillen bestaan uit zes eilanden in de Caraïbische Zee (tussen Noord- en Zuid Amerika): de 'abc-landen' Aruba, Bonaire en Curaçao, en de 's-Landen': Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten. De nieuwe planten en dieren zijn gevonden in de zee, vlakbij het eiland Saba. Onderzoekers ontdekten bijvoorbeeld nieuwe vissen.

De onderzoekers zijn erg blij met de ontdekkingen, vooral omdat de nieuwe soorten zo gezond zijn. Dat komt doordat de zee bij Saba nog vrij schoon is. De planten en dieren hebben dus nog weinig last van milieuvervuiling.

TREĆI ZADATAK (Zaokružite jedan odgovor):

1) Što u tekstu piše o borovima i lavandi?

- a) To u svima jako poznate biljne vrste.
- b) Tek su nedavno otkriveni.
- c) Stručnjaci znaju za njihovo postojanje, ali velik broj ljudi i dalje ne zna da oni postoje.

2) Gdje su u Novoj Gvineji biljke i životinje točno otkrivene?

- a) U moru, u blizini Indonezije.
- b) U divljini.
- c) U velikom parku prirode.
- d) Na plaži.

3) Zašto prema tekstu ljudi ne odlaze u džunglu?

- a) Opasno je zbog divljih životinja.
- b) Vegetacija je toliko gusta da se praktički ne može ni proći.
- c) Hladno je i maglovito te se brzo možete razboljeti.
- d) Ljudi koji žive u džungli ubijaju svaku nepoznatu osobu na koju naiđu.

4) Zašto je toliko važno da su istraživači vidjeli rajске ptice?

- a) Svi su mislili da su rajске ptice već izumrle.
- b) Dotad još nitko nikad nije vidio rajsku pticu.
- c) Rajске ptice u Novoj Gvineji gotovo da više i ne postoje.

5) Koje nove vrste su otkrivene na Sabi?

- a) Morske ribe i biljke iz džungle.
- b) Medojede i rajске ptice.
- c) Slatkovodne ribe.
- d) Morske ribe i biljke koje rastu u moru.

6) Što je Saba?

- a) Otok u Karipskom moru.
- b) Država u Aziji koja se nalazi blizu Indonezije.
- c) Park prirode u Nizozemskoj.

2) Drugi dio istraživanja sastoji se od 2 zadatka u kojima će se ispitati Vaše razumijevanje nizozemskih riječi.

PRVI ZADATAK:

Sljedeći zadatak temelji se na pridruživanju glagola odgovarajućoj slici, odnosno radnji. Zadatak se sastoji od 5 dijelova, a u svakom od tih 5 dijelova nalaze se po 3 sličice kojima je potrebno pridružiti po 3 glagola. Svaki točan odgovor donosi 1 bod, a maksimalan broj bodova iznosi 15.

1) **KOPEN, BLOEDEN, WAARSCHUWEN**

A

B

C

SLIKA A - _____

SLIKA B - _____

SLIKA C - _____

2) **ROKEN, OPHANGEN, REPAREREN**

A

B

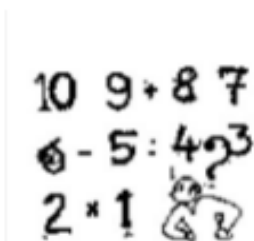
C

SLIKA A - _____

SLIKA B - _____

SLIKA C - _____

3) **KIJKEN, REKENEN, VRAGEN**

A

B

C

SLIKA A - _____

SLIKA B - _____

SLIKA C - _____

4) PAKKEN, INSCHENKEN, AFSCHIED NEMEN

A

B

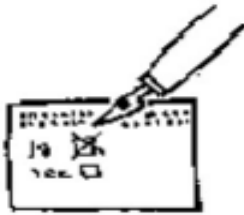
C

SLIKA A - _____

SLIKA B - _____

SLIKA C - _____

5) DENKEN, SPRINGEN, INVULLEN

A

B

C

SLIKA A - _____

SLIKA B - _____

SLIKA C - _____

DRUGI ZADATAK:

Drugi zadatak sastoji se od 6 primjera po 4 niza riječi od kojih 3 riječi imaju nešto zajedničko, a jedna je uljez. Vaš zadatak je precrtavanjem riječi eliminirati uljeza. U slučaju da ste točno prepoznali koja je riječ uljez, dobivate 1 bod. Ako smatrate da znate zašto je upravo ta riječ uljez, možete na praznu crtu nakon svakog primjera napisati Vaše obrazloženje i time osvojiti još 1 dodatan bod. Dakle, u ovom zadatku možete osvojiti maksimalno 12 bodova.

1) **hond – boom – kat – paard**

2) **vrolijk – tevreden – gelukkig – woedend**

3) **appel – citroen – bloemkool – banaan**

4) **oud – zoet – scherp – zout**

5) **muts – kleed – overhemd – pantoffel**

6) **lever – maag – voet – nier**

3) Trećim dijelom ovog istraživanja želi se istražiti može li poznavanje tvorbe rečenica u njemačkom jeziku pomoći pri tvorbi rečenica na nizozemskom jeziku. Imajte na umu da su obje gramatike vrlo slične, ako ne čak u većini slučajeva i identične. U nastavku slijedi 6 nizova riječi i na Vama je da prepoznate pojedine rečenične dijelove i poredate ih u pravilnom redosljedju. Svaka rečenica donosi 1 bod, što znači da maksimalno možete osvojiti 6 bodova.

1) dit tempo – ik – niet – bijhouden – kan .

2) je – over – de vraag – nagedacht – wel – goed – heb ?

3) drie maal daags – moet – deze medicijnen – innemen – u .

4) de man – de kamer – is – binnegekomen .

5) heeft – de werkster – het hele huis – in één ochtend – opgeruimd .

6) wij – morgen- willen – opstaan – om zeven uur .

4) Četvrtim, a samim time i posljednjim dijelom ovog istraživanja želi se provjeriti Vaše razumijevanje rečenica na nizozemskom jeziku. Slijedi 6 rečenica na nizozemskom, Vi ih morate prevesti na hrvatski, a njemački jezik koristite isključivo kao tzv. međujezik, odnosno jezik koji bi Vam trebao pomoći pri razumijevanju rečenica u nastavku. U ovom dijelu maksimalno možete osvojiti 6 bodova.

1) **Volgende week ben ik in Parijs voor een kunsttentoonstelling.**

2) **Wat zou je doen als je de loterij zou winnen?**

3) **Hij heeft zes maanden in Newcastle gewoond. Daarna is hij naar Leeds verhuisd en nu woont hij in Oxford.**

4) **Waar is je vader? Hij helpt mijn moeder.**

5) **Vorige week heb ik een nieuwe computer gekocht.**

6) **Kijk, die auto rijdt heel hard.**

Time smo došli do samog kraja istraživanja. Želim Vam se ovim putem zahvaliti što ste pristali sudjelovati u istraživanju i time mi omogućili da svoj studij privedem kraju. Istraživanje je u potpunosti anonimno. Vaše ime nigdje se neće navoditi, a rezultati će se koristiti isključivo u svrhu ovog istraživanja.

U slučaju da Vas zanimaju rezultati, na prvu crtu u nastavku napišite Vašu e-mail adresu i u roku 48 sati će Vam rezultati biti dostavljeni. Zamolio bih Vas da na drugu crtu ukratko (1-2 rečenice) napišete Vaše dojmove, mišljenje o tome koliko Vam je njemački jezik pri rješavanju ovog ispita zaista pomogao i jeste li možda još nešto zanimljivo primijetili.

E-mail: _____

Vaše mišljenje: _____
